

PRAVILA

**Centralnog klirinško depozitarnog društva a.d.
Podgorica**

Podgorica, decembar 2018. godine

SADRŽAJ

I. OPŠTE ODREDBE	4
1. Obuhvatnost Pravila.....	4
2. Značenje izraza	4
3. Strani Depozitariji	10
4. Registri i Zapisi.....	11
5. Povjerljivost podataka.....	11
6. Naknade	11
II. PRAVILA ČLANSTVA.....	11
1. Članstvo u CKDD	11
2. Uslovi za prijem u članstvo.....	12
3. Postupak za prijem u članstvo.....	13
4. Registar članova.....	14
5. Prava i obaveze	14
6. Obuka.....	15
7. Izvještaji.....	15
8. Pristup računarskom sistemu CKDD-a	16
9. Postupci i mjere kontrole	16
10. Suspenzija.....	16
11. Prestanak članstva	17
12. Neizvršene obaveze.....	18
13. Rješavanje sporova i rješavanje sukoba interesa.....	18
III. PRAVILA ZA USLUGE CENTRALNOG REGISTRA	18
1. Opšte odredbe	18
2. Usluge Centralnog Registra	19
3. Prihvatljivi finansijski instrumenti.....	20
4. Odbijanje upisa finansijskog instrumenta i obavještenje o odbijanju.....	20
5. Zamjenljivost (fungibilnost) finansijskog instrumenta	20
6. Računi u CKDD	21
7. Otvaranje računa u CKDD.....	21
8. Zatvaranje računa u CKDD.....	22
9. Osnivanje vlasničkih pozicija za prihvatljive finansijske instrumente	22
10. Sticanje vlasništva	24
11. Prenos dematerijalizovanih finansijskih instrumenata.....	24
12. Promjene na vlasničkim pozicijama koje se sprovode putem kliringa i saldiranja.....	24

13.	Promjene na vlasničkim pozicijama koje se sprovode preknjižavanjem	25
14.	Založno pravo	25
15.	Fiducijarni prenos prava svojine finansijskog instrumenta	26
16.	Prinudno izvršenje, privremene mjere i prinudna prodaja finansijskog instrumenta	26
17.	Korporativne aktivnosti	27
18.	Upis prestanka važenja finansijskog instrumenta u CKDD	27
19.	Suspenzija usluga Centralnog Registra	28
20.	Stečaj člana	28
IV.	PRAVILA ZA USLUGE KLIRINGA I SALDIRANJA	28
1.	Opšte odredbe	28
2.	Transferi finansijskim instrumentom u CKDD koje vrši Član učesnik	29
3.	Kliring i saldiranje	30
4.	Prava i obaveze u postupku ugovornog saldiranja (BIS Model 2)	32
5.	Garantni fond - utvrđivanje obaveznih uplata i njihove visine	33
6.	Prava i obaveze u postupku pojedinačnog saldiranja (BIS Model 1)	35
7.	Računi kod Banke za saldiranje	36
8.	<i>Default</i> pravila za kliring i saldiranje	36
V.	ODGOVORNOST	39
VI.	NAKNADA ŠTETE	39
VII.	IZMJENE I DOPUNE PRAVILA	39
VIII.	OBAVJEŠTAVANJA	40
IX.	PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE	40

Na osnovu člana 372 Zakona o tržištu kapitala ("Službeni list CG" 1/18) i na osnovu člana 22 tačka 22.1. Statuta Centralnog klirinško depozitarnog društva a.d. Podgorica ("Službeni list CG" 51/18), Odbor direktora Centralnog klirinško depozitarnog društva a.d. Podgorica, na sjednici od 12.12.2018.godine,

donosi

PRAVILA

Centralnog klirinško depozitarnog društva a.d. Podgorica

I. OPŠTE ODREDBE

1. Obuhvatnost Pravila

Ovim Pravilima definišu se vrste i uslovi članstva u Centralnom klirinško depozitarnom društvu a.d. Podgorica (u daljem tekstu: CKDD), kao i vrste i način pružanja usluga CKDD-a.

CKDD pruža usluge u skladu sa Zakonom o tržištu kapitala (u daljem tekstu: ZTK). U svrhu pružanja svojih usluga, CKDD donosi Uputstva kojima se detaljnije uređuju pojedina pitanja uređena ovim Pravilima. Prava i obaveze u vezi sa obavljanjem pojedinih usluga CKDD uređuju se, osim ovim Pravilima, Uputstvima, ugovorom o članstvu i drugim ugovorima sklopljenim između CKDD-a, njegovih članova i ostalih subjekata.

2. Značenje izraza

U Pravilima, Uputstvima i drugim aktima CKDD-a, kao i u ugovorima koje CKDD zaključuje, ako iz sadržaja pojedinih odredaba očigledno ne proizilazi drugačije, niže navedeni izrazi imaju sljedeće značenje:

Cash pool račun označava namjenski račun CKDD-a preko kojeg se vrši novčano plaćanje saldiranja transakcija i koji je otvoren kod Centralne banke Crne Gore (u daljem tekstu CBCG) ili kod druge banke koja ima odobrenje za obavljanje novčanog prometa po osnovu saldiranja transakcija, u skladu sa važećim propisima.

Centralni Depozitar za kliring i saldiranje označava dio CKDD-a koji članovima učesnicima pruža usluge kliringa i saldiranja transakcija zaključenih na regulisanom tržištu, MTP-u i OTP-u ili izvan regulisanog tržišta, MTP-a i OTP-a.

Centralni Registar označava dio CKDD-a koji pruža usluge vođenja registra dematerijalizovanih hartija od vrijednosti i drugih finansijskih instrumenata (dalje: finansijski instrumenti) i sve sa ovim povezane usluge i informacije.

Centralna ugovorna strana (CCP) je subjekat koji je ovlašćen da obavlja poslove centralne druge ugovorne strane (novacija) prilikom saldiranja transakcija zaključenih na regulisanom tržištu, MTP-u i OTP-u ili izvan regulisanog tržišta, MTP-a i OTP-a, u skladu s odredbama ZTK i potpisanim sporazumom sa CKDD-om.

Članovi CKDD-a označavaju subjekte određene ZTK ili drugim posebnim zakonom, kojima je CKDD odobrilo korištenje različitih usluga, u skladu sa Ugovorom o članstvu.

Član Emitent označava emitenta finansijskog instrumenta koji su pohranjeni u Centralnom Registru.

Članovi učesnici označavaju korisnike sistema kliringa i saldiranja – subjekte sa statusom investicionog društva ili ovlašćene kreditne institucije, shodno odredbama ZTK-a i dozvoli za pružanje investicionih i/ili pomoćnih usluga izdatoj od Komisije za tržište kapitala (dalje: Komisija). Svi članovi CKDD mogu ostvarivati direktan -“on-line” pristup računarskom sistemu CKDD ili indirektnim putem, preko drugog člana. Članovi učesnici mogu imati jednu ili više od sljedećih uloga: broker, diler, market mejker, kastodi, depozitar, shodno ovlašćenjima Komisije.

Brokerska uloga - izvršenje naloga za račun klijenta u vezi sa zaključenjem ugovora za kupovinu ili prodaju finansijskog instrumenta za račun klijenta

Dilerska uloga - trgovanje finansijskog instrumenta za svoj račun

Market mejker je uloga stalne trgovine na tržištu, kupovinom i prodajom finansijskog instrumenta za sopstveni račun i koristeći sopstveni kapital, radi održavanja likvidnosti tržišta;

Kastodi uloga - čuvanje i administriranje finansijskog instrumenta za račun klijenata i sa tim povezane usluge, u skladu sa važećim propisima

Depozitarna uloga – čuvanje, administriranje i upravljanje finansijskim instrumentima za račun Investicionog fonda i sa tim povezane usluge, u skladu sa važećim propisima

Institucionalni članovi označavaju članove CKDD koji imaju posebnu ulogu u pojedinim procesima koji se sprovode u CKDD i mogu biti: država, CBCG, CCP, organizator tržišta, sisatemski internalizator, društva za upravljanje fondovima, strana pravna lica koja obavljaju poslove u vezi kliringa i saldiranja.

Datum saldiranja označava onaj radni dan, računajući od dana zaključivanja transakcije na regulisanom tržištu, MTP-u i OTP-u ili izvan regulisanog tržišta, MTP-a i OTP-a, kada se vrši prenos vlasništva finansijskog instrumenta sa računa prenosioca na račun sticaoca, u skladu sa uslovima transakcije. Po pravilu je T+2 za sve tržišne transakcije, a može biti i prije T+2.

Datum transakcije (T+0) označava datum na koji je sklopljena transakcija na regulisanom tržištu, MTP-u i OTP-u ili izvan regulisanog tržišta, MTP-a i OTP-a.

Dematerijalizacija je postupak konverzije finansijskog instrumenta u elektronski zapis u Centralnom Registru.

E-račun je usluga koju CKDD pruža članovima putem web portala, a odnosi se na pregled i preuzimanje izvještaja.

Garantni fond označava novčana sredstva koja uplaćuju Članovi učesnici na *cash pool* račun CKDD-a, a na ime obezbjeđenja pravovremenog saldiranja transakcija koje se saldiraju po BIS Modelu 2. Sredstva Garantnog fonda predstavljaju imovinu Članova učesnika, kojom upravlja CKDD.

Finansijski instrument označava dematerijalizovanu prenosivu hartiju od vrijednosti ili drugi finansijski instrument u skladu sa odredbama ZTK, koji je CKDD prihvatila da uvrsti u Centralni Registar.

Investiciono društvo je akcionarsko društvo koje ima dozvolu za obavljanje investicionih usluga i pomoćnih usluga definisanih ZTK.

Ovlašćena kreditna institucija je banka ili druga kreditna institucija koja ima dozvolu Komisije za obavljanje investicionih usluga i pomoćnih usluga definisanih ZTK.

Investicione usluge su investicione usluge i pomoćne usluge bliže definisane ZTK. CKDD, za svakog člana učesnika, evidentira za koje investicione usluge i pomoćne usluge ima dozvolu Komisije i dodjeljuje mu adekvatna prava u sistemu CKDD-a.

Kliring označava postupak pripremanja transakcije za saldiranje i uključuje pripremu izvještaja o trgovini, potvrđivanje obaveza iz trgovine, dozvoljene ispravke trgovine i određivanje konačnih obaveza za saldiranje, a može da sadrži neting.

Korporativne aktivnosti označavaju aktivnosti koje CKDD sprovodi po nalogu člana emitenta, a koje se odnose na promjene na vlasničkim pozicijama registrovanih vlasnika.

Likvidna rezerva označava određeni dio neto novčanog dugovanja člana učesnika za saldiranje transakcija, koji je obavezan uplatiti CKDD-u na T+1.

Lista akcionara označava listu registrovanih vlasnika finansijskog instrumenta u Centralnom Registru, u određenom vremenskom trenutku.

Neting označava obračun kompenzovanih obaveza člana učesnika u postupku ugovornog saldiranja (BIS Model 2).

Neto novčano dugovanje označava pozitivnu razliku između ukupnih novčanih dugovanja i ukupnih novčanih potraživanja člana učesnika, za određeni datum saldiranja.

Neto novčano potraživanje označava pozitivnu razliku između ukupnih novčanih potraživanja i ukupnih novčanih dugovanja člana učesnika, za određeni datum saldiranja.

Nominalni vlasnik označava pravno lice - člana učesnika ili drugog stranog depozitarija kojeg je stvarni vlasnik finansijskog instrumenta ovlastio da registruje finansijski instrument na ime nominalnog vlasnika i da obavlja druge transakcije u vezi sa finansijskim instrumentom za račun stvarnog vlasnika ili drugog nominalnog vlasnika.

Novčani računi označavaju račune tokova gotovine u i izvan CKDD-a, koje CKDD otvara i/ili evidentira za usluge koje pruža članovima.

Ovjera potpisa i dokumentacije podrazumijeva ovjeru izvršenu od notara odnosno drugog nadležnog tijela države u kojoj je isprava načinjena čime ista dobija status javne isprave. Za korištenje stranih javnih isprava prethodno je potrebno da iste budu apostilirane ili sprovesti postupak njihove legalizacije, osim u slučajevima postojanja međudržavnih sporazuma o priznanju isprava.

PIN kod označava zaštićenu alfanumeričku kombinaciju karaktera, dodjeljuje se registrovanom vlasniku računa finansijskog instrumenta, koji u kombinaciji sa registarskim brojem vlasnika čini neophodan set podataka za potvrdu identiteta prilikom elektronskog pristupa sistemu CKDD-a u skladu sa Uputstvima.

Prenos (Transfer) označava prenos finansijskog instrumenta između registrovanih pozicija u okviru istog računa.

Inicijalni prenos označava postupak prenosa vlasničkih pozicija iz registra emitenta u Centralni Registar.

Nalog za prenos je instrukcija kojom se inicira prenos finansijskog instrumenta u CKDD-u i može biti data od strane vlasnika računa ili ovlašćene osobe, u formi CKDD obrasca ili u slobodnoj formi.

„**To street**“ **transfer** označava prenos finansijskog instrumenta sa slobodne pozicije računa na poziciju rezervisanu u korist člana učesnika, u svrhu trgovine na regulisanom tržištu, MTP-u i OTP-u ili izvan regulisanog tržišta, MTP-a i OTP-a.

„**From street**“ **transfer** označava prenos finansijskog instrumenta sa pozicije rezervisane u korist člana učesnika na slobodnu poziciju računa vlasnika.

Primarna prodaja finansijskog instrumenta označava prvu prodaju, kroz emisiju, finansijskog instrumenta određenog emitenta.

Račun označava elektronski zapis koji vodi CKDD i prikazuje vlasničke pozicije vlasnika računa i istorijat prenosa finansijskog instrumenta koje su se dogodile na računu.

Individualni Račun označava račun koji CKDD otvara u centralnom registru za pravno ili fizičko lice - vlasnika računa, koji je stvarni vlasnik vlasničke pozicije.

Nominalni račun označava račun koji CKDD otvara u Centralnom Registru za pravno lice koje je nominalni vlasnik vlasničke pozicije.

Zajednički vlasnički račun označava račun koji CKDD otvara u Centralnom Registru radi vođenja vlasničkih pozicija koje su zajedničko vlasništvo više lica. Na zajedničkom računu nalazi se specifikacija udjela svih suvlasnika, dok se samo jedan suvlasnik upisuje kao upravljač računa i kao takav ima pravo raspolaganja i obavljanja transakcija sa zajedničkog računa, uz pisanu saglasnost ostalih suvlasnika. Upravljač računa ujedno i ostvaruje prinose iz finansijskog instrumenta na zajedničkom računu (dividenda, isplata kamata ili glavnice po dospelju itd.).

Zbirni kastodi račun označava račun koji član učesnik otvara u sistemu CKDD-a u sklopu obavljanja pomoćnih usluga prema odredbama ZTK, a na kojem se vlasničke pozicije pojedinačnih vlasnika, klijenata člana učesnika, vode kao jedna agregatna pozicija.

Kastodi račun na ime označava račun koji član učesnik otvara u sistemu CKDD-a u sklopu obavljanja pomoćnih usluga prema odredbama ZTK, a na kojem se vode vlasničke pozicije koje je određeni klijent povjerio članu učesniku na upravljanje.

Zbirni depozitarni račun označava račun koji član učesnik otvara u sistemu CKDD-a i na kojem se vode vlasničke pozicije, koje je određeni investicioni fond povjerio članu učesniku na upravljanje u skladu sa ugovorom o upravljanju i važećim propisima.

Dilerski račun je individualni račun člana učesnika koji koriste za saldiranje transakcija članovi koji imaju dozvolu za obavljanje investicione usluge trgovanja za svoj račun.

Račun pod upravom stranog depozitarija (loro račun) označava vrstu nominalnog računa koji CKDD otvara u Centralnom Registru za finansijske instrumente koji su prometovani na domaćem regulisanom tržištu, MTP-u i OTP-u ili izvan regulisanog tržišta, MTP-a i OTP-a, a u ime i za račun vlasnika koji se vode u stranom depozitariju.

Račun CKDD kod stranog depozitarija (nostro račun) označava vrstu nominalnog računa koji CKDD otvara u stranom depozitariju, za finansijske instrumente koje su prometovani na stranom regulisanom tržištu, MTP-u i OTP-u ili izvan regulisanog tržišta, MTP-a i OTP-a, a u ime i za račun vlasnika koji se vode u CKDD-u.

Omnibus račun je vrsta prolaznog računa koji CKDD otvara za članove učesnike u svrhu realizacije zajedničkih naloga prodaje finansijskog instrumenta.

Trezorski račun emitenta označava račun koji CKDD otvara u Centralnom Registru za članove emitente u postupku raspodjele nove emisije finansijskog instrumenta tog emitenta.

Registrovani vlasnik / Registrant označava stvarnog ili nominalnog vlasnika, registrovanog u Centralnom Registru.

Izvod o vlasništvu / Stanje na računu je dokument koji izdaje CKDD, a kojim se isključivo dokazuje vlasništvo nad finansijskim instrumentom registrovanim na računu/ima u CKDD-u.

Saldiranje označava konačan prenos – zamjenu finansijskog instrumenta za novčana sredstva u skladu sa odredbama ZTK i uslovima definisanim transakcijom. Saldiranje se obavlja u sistemu CKDD-a za sve transakcije zaključene uz posredovanje člana učesnika na regulisanom tržištu, MTP-u i OTP-u ili izvan regulisanog tržišta, MTP-a i OTP-a.

Ugovorno saldiranje (CNS – BIS Model 2) označava postupak saldiranja transakcija uz netiranje novčanih obaveza po članu učesniku i u kojem CKDD postaje druga strana u onim transakcijama koje su prihvaćene za ugovorno saldiranje.

Pojedinačno saldiranje (Trade For Trade – TFT BIS Model 1) označava postupak saldiranja transakcija, u skladu sa pojedinačno izvršenim pripadajućim obavezama članova učesnika.

Stvarni vlasnik (Beneficial Owner) označava svako lice koje zadovoljava sljedeće zahtjeve: (1) da je registrovani vlasnik finansijskog instrumenta koji nije nominalni vlasnik; (2) ima novčanu korist na osnovu vlasništva nad finansijskim instrumentom; (3) upravlja pravom glasa; (4) ima pravo da dobije stvarno vlasništvo nad određenim finansijskim instrumentom.

Transakcija je pravni posao prenosa vlasništva nad finansijskim instrumentom i može nastati:

- (1) trgovanjem na regulisanom tržištu, MTP-u i OTP-u uz posredovanje člana učesnika (**tržišna transakcija**),
- (2) trgovanjem izvan regulisanog tržišta, MTP-a i OTP-a uz posredovanje člana učesnika (**vantržišna transakcija - OTC**), ili
- (3) direktnim preknjižavanjem u CKDD-u na osnovu odluke nadležnog organa i na osnovu zakona (**netržišna transakcija**).

Transakcije obavljene uz posredovanje članova učesnika se sprovode putem Sistema kliringa i saldiranja CKDD-a i uz protok novca preko *cash pool* računa CKDD-a.

Prihvaćena Transakcija (Locked in trade) označava trgovinu sa prihvatljivim finansijskim instrumentom koja je zaključena na regulisanom tržištu, MTP-u i OTP-u ili izvan regulisanog tržišta, MTP-a i OTP-a, poslata CKDD-u, tehnički prihvaćena i uključena u postupak kliringa i saldiranja.

Neprihvaćena transakcija označava trgovinu zaključenu na regulisanom tržištu, MTP-u i OTP-u ili izvan regulisanog tržišta, MTP-a i OTP-a, koju CKDD nije prihvatilo.

Potvrđena transakcija označava prihvaćenu transakciju u kojoj su članovi učesnici ili CCP potvrdili da preuzimaju obaveze iz transakcije.

Nepotvrđena transakcija označava prihvaćenu transakciju u kojoj neka od strana, kupovna i/ili prodajna, nije potvrdila preuzimanje svojih obaveza iz transakcije.

Pošiljalac transakcije je regulisano tržište, MTP, OTP I Sistemski internalizator koji u skladu sa dozvolom Komisije I ugovorom sa CKDD prosljeđuje transakcije u Sistem kliringa I saldiranja.

Tržište predstavlja regulisano tržište, MTP i OTP, u skladu sa dobijenom dozvolom od Komisije.

Organizator tržišta je akcionarsko društvo koje vodi i/ili upravlja poslovanjem regulisanog tržišta, MTP-a i OTP-a, u skladu sa dobijenom dozvolom od Komisije.

Sistemski internalizator je investiciono društvo koje, u skladu sa dobijenom dozvolom od Komisije, na regulisan, kontinuiran i sistemski način i u znatnoj mjeri trguje za svoj račun izvršavajući naloge klijenata van regulisanog tržišta ili MTP-a ili OTP-a, bez upravljanja multilateralnim sistemom.

Ugovor o članstvu označava ugovor između CKDD-a i člana.

Uputstva označavaju akta CKDD-a kojima se bliže propisuje način pružanja određenih usluga.

Usluge označavaju vrste poslovnih aktivnosti koje CKDD pruža svojim članovima.

Vlasničke pozicije označavaju količine finansijskog instrumenta određenog tipa i ISIN-a koje se vode na računu u CKDD.

Otplaćene pozicije označavaju količine finansijskog instrumenta određenog tipa i ISIN-a, koje se vode na računu u CKDD i koje su plaćene u potpunosti.

Neotplaćene pozicije označavaju količine finansijskog instrumenta određenog tipa i ISIN-a, koje se vode na računu u CKDD i koje je stvarni vlasnik dobio pod ugovorenim uslovima budućih plaćanja i trenutno nijesu otplaćene.

Slobodne pozicije označavaju otplaćene vlasničke pozicije koje nijesu opterećene, blokirane, zamrznute ili pod bilo kojim drugim teretom.

Rezervisane pozicije označavaju količinu finansijskog instrumenta određenog tipa i ISIN-a koje se vode na računu u CKDD i koje je stvarni vlasnik rezervisao kod Člana učesnika u svrhu daljeg

prometovanja na regulisanom tržištu, MTP-u i OTP-u ili izvan regulisanog tržišta, MTP-a i OTP-a.

Rezervisane pozicije za saldiranje označavaju količinu finansijskog instrumenta određenog tipa i ISIN- a koje se vode na računu u CKDD i koje je stvarni vlasnik prodao kroz tržišnu ili vantržišnu transakciju posredstvom člana učesnika, tako da se njima više ne može raspolagati osim po nalogu nadležnog organa.

Pozicije predbilježbe prodaje/ispоруke označavaju količinu finansijskog instrumenta određenog tipa i ISIN- a koje se vode na računu u CKDD i za koje je stvarni vlasnik dao pisanu saglasnost kojom prihvata da se navedeni finansijski instrument proda u postupku preuzimanja emitenta od strane Sticaoca ili u drugim postupcima u skladu sa važećim propisima.

Opterećene pozicije označavaju vlasničke pozicije na kojima je upisana zaloga ili fiducijarni prenos u korist trećeg lica.

Blokirane pozicije označavaju vlasničke pozicije nad kojima se na zahtjev Komisije, suda ili druge nadležne institucije ne mogu preduzimati bilo kakve aktivnosti u Centralnom Registru ili Centralnom depozitariju za kliring i saldiranje.

Zamrznute pozicije označavaju vlasničke pozicije nad kojima se, na zahtjev stvarnog vlasnika ne mogu preduzimati bilo kakve aktivnosti u Centralnom Registru ili Centralnom depozitariju za kliring i saldiranje.

3. Strani Depozitariji

- 3.1. CKDD može zaključiti pojedinačne ugovore i sporazume sa stranim depozitarijima da bi olakšala trgovanje finansijskog instrumenta svojim članovima i registrantima na stranim tržištima i obrnuto. Veza CKDD i stranog depozitarija se ostvaruje preko dvosmjernih elektronskih linkova ili na drugi adekvatan način, utvrđen međusobnim ugovorom.
- 3.2. CKDD može da ima račun i može da vodi finansijski instrument na računima kod stranih depozitarija. Taj finansijski instrument koji se vodi u stranom depozitariju je pod starateljstvom i kontrolom CKDD-a (nostro računi) i CKDD izdaje adekvatnu potvrdu vlasništva i listu upisanih akcionara. CKDD može prihvatiti postupak prijema i dostave finansijskog instrumenta preko sistema stranog depozitarija.
- 3.3. Strani depozitarij može imati račun finansijskog instrumenta u CKDD-u (loro račun) na kom može voditi finansijske instrumente koji se nalaze u Centralnom Registru. Taj finansijski instrument, koji se vodi na loro računu, je pod upravom i kontrolom stranog depozitarija na čije je ime loro račun.
- 3.4. Transakcije koje u sebi sadrže elemente stranog depozitarija ili stranog tržišta vrše se na način i u postupku uređenim posebnim uputstvom CKDD-a.

4. Registri i Zapisi

- 4.1. CKDD vodi registre, zapise i račune na osnovu kojih izdaje izvode, izvještaje i druge informacije o transakcijama, vlasnicima računa i članovima, u skladu sa ovim Pravilima i Uputstvima.
- 4.2. Izvod o vlasništvu / Stanje na računu na dan sadrži sljedeće elemente: registarski broj vlasnika kod CKDD, JMB / MB (jedinstveni matični broj / matični broj iz zvaničnog Registra), ime i prezime/naziv i adresu vlasnika računa, podatke o računu (broj, vrsta, status i analitika vlasništva), puno ime emitenta i FISN, oznaku/simbol trgovine finansijskog instrumenta, tip, status, ISIN i količinu, nominalnu vrijednost finansijskog instrumenta, procenat učešća.
- 4.3. Izgled i sadržina ostalih izlaznih akata CKDD bliže se propisuje Uputstvima.

5. Povjerljivost podataka

- 5.1. Zaposleni u CKDD-u i članovi odbora direktora CKDD-a dužni su da čuvaju kao poslovnu tajnu podatke za koje saznaju pri obavljanju svojih poslova i zadataka, u skladu sa posebnim aktom CKDD-a.
- 5.2. Podaci o identitetu vlasnika računa, vlasničkim pozicijama, transakcijama vlasnika računa, istorijatu transakcija finansijskog instrumenta, podacima i materijalnim činjenicama o poslovanju članova, njihovom finansijskom položaju ili perspektivama, imaju karakter poslovne tajne, osim u dijelu I na način za koji je ZTK predvidio obavezujuću javnost podataka.
- 5.3. *PIN kod* nije dostupan ni zaposlenima u CKDD, niti članu učesniku, već isključivo vlasniku finansijskog instrumenta ili licu koje ima njegovo pisano ovlašćenje (ovjereno od nadležnog organa).

6. Naknade

- 6.1. Naknade za pružanje usluga CKDD-a utvrđuju se Cjenovnikom.
- 6.2. Način i rokovi obavještanja članova radi plaćanja naknada, kao i način i rokovi plaćanja naknada za neizvršenje preuzetih obaveza od strane članova bliže se utvrđuju ugovorom o članstvu i Uputstvima.

II. PRAVILA ČLANSTVA

1. Članstvo u CKDD

- 1.1. Članstvom u CKDD-u omogućava se korišćenje usluga koje CKDD pruža članovima.
- 1.2. Članstvo u CKDD-u je obavezno za članove emitente i članove učesnike.

- 1.3. Član emitent je svako pravno lice koje je emitovalo finansijski instrument, u skladu sa ZTK, i koje je ispunilo uslove za prijem koje određuje CKDD.
- 1.4. Članovi emitenti su korisnici usluga Centralnog Registra. Prava i obaveze CKDD-a i članova emitenata utvrđuju se ovim Pravilima, Uputstvima i Ugovorom o članstvu.
- 1.5. Članovi učesnici su korisnici sistema kliringa i saldiranja, u skladu sa Zakonom o tržištu kapitala, koji su ispunili uslove za prijem koje određuje CKDD. Prava i obaveze CKDD-a i člana učesnika utvrđuju se ovim Pravilima, Uputstvima i Ugovorom o članstvu.
- 1.6. Članovi CKDD mogu biti i druga lica ukoliko ispunjavanju uslove za članstvo utvrđene ovim Pravilima i Uputstvima.
- 1.7. Svojstvo člana CKDD-a stiče se na sopstveni zahtjev, u skladu sa ovim Pravilima i Uputstvima.
- 1.8. Članovi CKDD-a mogu pristupiti sistemu CKDD direktno ili indirektno, što se bliže uređuje Uputstvima.

2. Uslovi za prijem u članstvo

2.1. Za sticanje svojstva člana emitenta neophodno je ispuniti sledeće uslove:

- Emitent i emisija finansijskog instrumenta moraju biti registrovani kod Komisije;
- Knjiga akcija emitenta mora zadovoljiti uslove koje utvrđuje CKDD za prenos podataka u Centralni Registar;
- Emitent mora dostaviti potrebne podatke i isprave u skladu sa Uputstvima o prenosu finansijskog instrumenta i vlasničkim pozicijama iz registra emitenta;
- Da bi direktno pristupio sistemu CKDD, član emitent mora imati barem jednog zaposlenog kojeg je CKDD ocijenila kao kompetentnog za rad sa sistemom CKDD-a.

2.2. Za sticanje svojstva člana učesnika potrebno je:

- a) Rješenje Komisije o davanju dozvole za rad;
- b) ispuniti organizacione, tehničke i finansijske uslove koji su potrebni da bi član učesnik imao direktan pristup sistemu CKDD-a, a koji su propisani u Uputstvima;
- c) imati barem jednog zaposlenog kojeg je CKDD ocijenilo kao kompetentnog za rad sa sistemom CKDD-a;

2.3. Članovi učesnici moraju obezbijediti odgovarajuću uplatu u garantni fond u iznosu koji određuje CKDD, u skladu sa ovim Pravilima i Uputstvima.

2.4. Član koji ne zadovoljava neki od uslova za prijem u članstvo koji su predviđeni ovim Pravilima i Uputstvima, mora zadovoljiti taj uslov u roku od 15 dana od dana dostavljanja obavještenja CKDD-a.

2.5. CKDD može, u izuzetnim slučajevima, produžiti rok za ispunjenje određenih uslova za prijem u članstvo, u skladu sa interesima CKDD-a i njegovih članova.

3. Postupak za prijem u članstvo

- 3.1. Postupak za prijem u članstvo se pokreće podnošenjem zahtjeva pravnog lica koje želi da postane član.
- 3.2. Uz zahtjev za prijem u članstvo dostavlja se:
 - a) rješenje o upisu matičnog pravnog lica u Centralni Registar Privrednih Subjekata CG (CRPS);
 - b) rješenje Komisije o registraciji emitenta/emisije (za članove emitente);
 - c) rješenje Komisije o izdavanju dozvole za obavljanje poslova;
 - d) podaci o licima ovlašćenim za zastupanje člana u CKDD (ime, prezime, adresa stanovanja, JMBG, telefon, *e-mail* adresa, funkcija, licenca za obavljanje poslova i karton deponovanih potpisa);
 - e) izjava odgovornog lica člana da je upoznat sa aktima CKDD, da ih u cjelosti i neopozivo prihvata, kao i sve buduće promjene;
 - f) izjava odgovornog lica člana o tehničkoj opremljenosti i svim potrebnim tehničkim karakteristikama za povezivanje sa sistemom CKDD.
- 3.3. Ako su dostavljene isprave nepotpune ili neispravno popunjene, CKDD će u roku od 7 dana od prijema isprava obavijestiti podnosioca zahtjeva o nedostacima i pozvati ga da iste otkloni, u roku od 15 dana od dostave obavještenja CKDD-a o nedostacima.
- 3.4. CKDD može obaviti dodatne provjere ili zatražiti određene isprave i informacije od podnosioca zahtjeva ili od nadležnih organa i institucija.
- 3.5. CKDD je dužno da donese odluku po zahtjevu za prijem u članstvo, u roku od 30 dana od dana prijema urednog zahtjeva i svih potrebnih isprava.
- 3.6. Odluku po zahtjevu za prijem u članstvo donosi izvršni direktor CKDD-a.
- 3.7. CKDD će odbiti prijem u članstvo onim podnosiocima zahtjeva koji ne ispunjavaju uslove za članstvo propisane ovim Pravilima I Uputstvima, sa obrazloženjem odbijanja.
- 3.8. Odluka CKDD-a o prijemu u članstvo treba da sadrži: vrstu članstva u koju je podnosilac zahtjeva primljen i usluge koje podnosilac zahtjeva ima pravo da koristi.
- 3.9. Nakon donošenja odluke o prijemu u članstvo, podnosilac zahtjeva i CKDD potpisuju Ugovor o članstvu, i podnosilac zahtjeva plaća naknadu određenu Cjenovnikom.
- 3.10. Podnosilac zahtjeva postaje član CKDD-a kada obje strane potpišu Ugovor o članstvu.
- 3.11. Ugovor o članstvu, kao ni status povezan s tim ugovorom, ne može se prenijeti ili ustupiti drugom licu.

3.12. Ugovor o članstvu treba da sadrži odredbe o obavezi člana CKDD-a da:

- a) postupa u skladu sa ovim Pravilima i Uputstvima;
- b) postupa u skladu sa izmjenama ovih Pravila i Uputstava imajući u vidu transakcije koje će se obavljati sledećeg dana od dana izmjene Pravila i/ili Uputstava.
- c) plaća naknade za pružanje usluga i naknade za neizvršavanje obaveza koje naplaćuje CKDD u skladu sa Cjenovnikom;
- d) učini dostupnim svoje knjige i izvještaje (uključujući nesmetan pristup podacima) CKDD-u, u bilo koje vrijeme tokom radnog vremena.

4. Registar članova

4.1. CKDD vodi registar članova.

4.2. U registru se vode podaci o vrsti članstva, datumu sticanja statusa člana CKDD-a, evidenciji izrečenih kaznenih mjera i drugi podaci vezani za status člana CKDD-a.

5. Prava i obaveze

5.1. U svrhu utvrđivanja odgovornosti člana CKDD-a prema ovim Pravilima, radnje ili propusti njegovih rukovodilaca i/ili zaposlenih, bili namjerni ili nenamjerni, smatraće se radnjama ili propustima člana.

5.2. U svrhu utvrđivanja odgovornosti CKDD-a prema ovim Pravilima, radnje ili propusti njenih rukovodilaca i/ili zaposlenih, bili namjerni ili nenamjerni, smatraće se radnjama ili propustima CKDD-a.

5.3. Sticanjem statusa člana, član u cjelini i neopozivo prihvata odredbe ovih Pravila, Uputstava, Cjenovnika i drugih pravnih akata CKDD-a, kao i svih njihovih izmjena i dopuna, i obavezuje se da će postupiti u skladu sa istim.

5.4. Član je obavezan da u njegovim pravnim odnosima s drugim članovima CKDD-a, i njegovim strankama koji se odnose na usluge CKDD-a, u cjelini i neopozivo primjenjuje odredbe ovih Pravila, Uputstava, Cjenovnika i drugih pravnih akata CKDD-a.

5.5. Član je dužan da bez odlaganja obavijesti CKDD o svim promjenama okolnosti od vremena prijema u članstvo CKDD-a koje mogu uticati na njegovu sposobnost ispunjavanja članskih obaveza.

5.6. Član je obavezan uredno i pravovremeno ispunjavati finansijske i druge obaveze prema CKDD-u i članovima CKDD-a, na način i u rokovima određenim ovim Pravilima, Uputstvima i Cjenovnikom.

5.7. CKDD je obavezno da uredno i pravovremeno ispunjava finansijske i druge obaveze prema članovima, na način i u rokovima određenim ovim Pravilima i Uputstvima.

- 5.8. CKDD je odgovorno za tehničku ispravnost svojih radnji koje se odnose na upis naloga vlasnika računa i naloga članova CKDD-a , a koji su dati na način i u rokovima određenim ovim Pravilima i Uputstvima.
CKDD prihvata odgovornost za zaštitu podataka o finansijskom instrumentu koji se nalaze u njegovoj bazi od neautorizovanih pristupa ili sistemskih otkaza.
- 5.9. CKDD nije odgovorno za radnje koje u njegovom sistemu iniciraju i izvrše direktni članovi, na osnovu njihovih zakonskih ovlašćenja.
CKDD ni na koji način nije odgovorno za međusobne odnose između člana učesnika i njegovih klijenata, niti za propuste člana učesnika u ispunjavanju obaveza prema klijentima.
CKDD ne odgovara za korišćenje i poslovanje sa kastodi i depozitarnim računima.
- 5.10. Članovi učesnici snose punu odgovornost prema klijentima koje zastupaju, pa su dužni da zaštite CKDD od svake odgovornosti i svih pravnih zahtjeva bilo kojega oblika, koje postave njihovi klijenti ili bilo koje treće lice zbog protivpravnih radnji, nemara ili neispunjenja obaveza od strane člana učesnika prema klijentu, uključujući slučajeve kada član učesnik nepravilno ili neovlašćeno koristi vlasničku poziciju rezervisanu u korist člana učesnika.
- 5.11. CKDD podrazumijeva istinitost podataka sadržanih u transakcijama koje joj dostave članovi učesnici, te neće biti odgovorna za eventualnu štetu nastalu na bazi takvih podataka.
- 5.12. CKDD ni na koji način ne odgovara zbog propusta banke za saldiranje u vezi sa postupanjem po nalozima za plaćanje člana učesnika ili CKDD-a.
- 5.13. Nezavisno od odredaba ovih Pravila, Uputstava ili drugih pravnih akata CKDD-a , CKDD nije dužno da sprovede bilo kakvu transakciju ili preduzme bilo koju drugu radnju po nalogu vlasnika računa ili nalogu člana CKDD-a, ako bi time postupila suprotno zakonu ili drugom važećem propisu, odluci suda ili odluci drugog nadležnog tijela.
- 5.14. Imovina Članova koja se vodi kod CKDD ne ulazi u imovinu, stečajnu ili likvidacionu masu CKDD I ne može biti predmet izvršenja protiv CKDD.

6. Obuka

- 6.1. CKDD je dužno da redovno nudi programe obuke za zaposlene kod članova CKDD-a koji rade sa sistemom CKDD-a.

7. Izvještaji

- 7.1. CKDD dostavlja članovima izvještaje na način i u rokovima propisanim Uputstvima, uz naknadu u skladu sa Cjenovnikom.
- 7.2. Član je dužan da provjeri tačnost i potpunost svih izvještaja koje prima od CKDD-a i mora, bez odlaganja, da obavijesti CKDD ako nije primio izvještaje ili ako osporava tačnost ili potpunost izvještaja.
- 7.3. Ako član ne ospori tačnost i potpunost izvještaja u roku od 24 sata od trenutka kad mu je izvještaj

učinjen dostupnim, smatra se da je član potvrdio tačnost i potpunost izvještaja te da se odrekao svojih prava osporavanja grešaka ili nedostataka izvještaja.

8. Pristup računarskom sistemu CKDD-a

81. Član koji ima direktan pristup računarskom sistemu CKDD-a , dužan je da postupi u skladu sa procedurama i Korisničkim uputstvima CKDD-a kojima se utvrđuje pristup informacionom sistemu, kao i upotreba aplikativnog softvera CKDD-a.
82. Član sa direktnim pristupom je dužan da se pridržava svih mjera sigurnosti za pristup sistemu i za zaštitu podataka od neovlašćenog korišćenja, kao i mjera sigurnosti određenih Uputstvima za zaštitu podataka koji se prenose putem komunikacione mreže.
83. Član sa direktnim pristupom je dužan da osigura redovno informisanje svih svojih zaposlenih o propisanim mjerama sigurnosti, korišćenju računarske i komunikacione opreme za pristup računarskom sistemu CKDD-a, kao i mogućnostima programske podrške koje obezbjeđuje CKDD.
84. Član sa direktnim pristupom odgovara za radnje svojih zaposlenih izvršene suprotno odredbama ovih Pravila i Uputstava.

9. Postupci i mjere kontrole

- 9.1. CKDD sprovodi mjere i postupke kontrole nad svojim članovima u dijelu poslova iz svoje nadležnosti, bliže propisane Uputstvom.
- 9.2. CKDD bez odlaganja obavještava Komisiju i organizatora tržišta i/ili MTP-a i/ili OTP-a u slučaju kada utvrdi da je došlo do neispunjenja obaveza člana u vezi sa kliringom i/ili saldiranjem transakcija na uređenom tržištu i/ili MTP-u i/ili OTP-u ili drugog kršenja ZTK ili ovih Pravila koju izvrši član.
- 9.3. U slučaju da se u toku kontrole utvrdi da je došlo do kršenja odredbi ZTK u dijelu poslova iz nadležnosti CKDD-a i /ili Pravila i drugih akata CKDD-a, CKDD će donijeti neku od mjera u skladu sa Pravilima i Uputstvima.

10. Suspenzija

- 10.1. CKDD donosi odluku o suspenziji člana, kao privremeni prestanak pružanja svih ili samo nekih usluga članu, u sljedećim slučajevima:
 - ukoliko CKDD prema objektivnim mjerilima i parametrima ocijeni da bez obzira na sudsko procesuiranje naplate dospjelih potraživanja postoji realna opasnost da zbog insolventnosti i/ili nelikvidnosti dospjela potraživanja neće biti naplaćena, a radi sprečavanja izazivanja novih izdataka i povećanja potraživanja prema članu;
 - ako kod člana nastupe finansijske teškoće takve prirode za koje se može opravdano očekivati da će uticati na ispunjenje njegovih obaveza;
 - ako član ne ispravi propust u ispunjenju novčane obaveze, na način i u iznosu

određenom od strane CKDD-a u skladu sa ovim Pravilima, Uputstvima, Cjenovnikom i drugim pravnim aktima CKDD-a;

- ako član učesnik ne ispravi propust u ispunjenju svoje obaveze koja se odnosi na kliring i saldiranje transakcija na način određen ovim Pravilima, Uputstvima i drugim pravnim aktima CKDD-a
- ukoliko se ne pridržava svih mjera sigurnosti za pristup sistemu i zaštiti podataka od neovlašćenog korišćenja

10.2. Suspenzija traje do prestanka okolnosti koje su je uzrokovale.

10.3. Odluku o suspenziji donosi izvršni direktor CKDD-a i odluka mora biti obrazložena i dostavljena članu.

10.4. Za vrijeme trajanja suspenzije za člana neće nastati nove obaveze. Međutim, sva prava i obaveze koje su nastale prije suspenzije, član i CKDD moraju ispuniti u skladu sa ovim Pravilima i Uputstvima.

10.5. Kada se otklone okolnosti koje su dovele do suspenzije člana, CKDD donosi odluku o ukidanju suspenzije u skladu sa Uputstvima, uz plaćanje naknade određene Cjenovnikom.

10.6. CKDD na svojoj internet stranici objavljuje ažuran spisak članova kojima su izrečene/ukinute mjere suspenzije.

11. Prestanak članstva

11.1. Članstvo u CKDD-u prestaje:

- promjenom okolnosti koje se odnose na člana koje su takve prirode da član više ne ispunjava uslove za članstvo ;
- za članove učesnike na osnovu rješenja Komisije o oduzimanju dozvole za rad..
- ako član u značajnoj mjeri i kontinuirano ne izvršava obaveze prema CKDD-u
- ako ne poštuje opšta akta CKDD-a
- Na lični zahtjev člana ukoliko njegovo članstvo nije zakonski obavezno, a nakon izmirenja svih neizmirenih obaveza.

11.2. Prestanak statusa člana znači prestanak korišćenja usluga koje su utvrđene Ugovorom o članstvu.

11.3. Obaveze koje postoje u trenutku prestanka članstva, član i CKDD moraju ispuniti u skladu sa ovim Pravilima i Uputstvima.

11.4. Odluku o prestanku članstva donosi izvršni direktor CKDD-a i odluka mora biti obrazložena.

11.5. Ukoliko se otklone okolnosti koje su dovele do prestanka članstva, član podnosi zahtjev za aktivaciju članstva u skladu sa Uputstvima, uz plaćanje naknade određene Cjenovnikom.

12. Neizvršene obaveze

- 12.1. Obaveze člana prema CKDD-u ili prema drugim članovima koje nijesu ispunjene ne prestaju suspenzijom ili prestankom članstva.
- 12.2. Kada suspendovani ili isključeni član učesnik ne može ili ne želi da ispuni preostale obaveze iz ugovornog saldiranja, CKDD će koristiti sredstva garantnog fonda.
U slučaju da suspendovani ili isključeni član učesnik ne može ili ne želi da ispuni preostale obaveze iz pojedinačnog saldiranja, CKDD neće garantovati izvršenje ovih obaveza.
- 12.3. CKDD će o neispunjenim obavezama bez odgađanja obavijestiti Komisiju, organizatora tržišta i/ili MTP –a i/ili OTP-a i sve članove učesnike na koje se one odnose.

13. Rješavanje sporova i rješavanje sukoba interesa

- 13.1. Svi nesporazumi između članova i CKDD-a treba da se riješe na prijateljski način, pregovorima ili sprovođenjem postupka pomirenja koji se bazira na principima oko kojih su se složile obje strane.
- 13.2. Mjere za sprječavanje, utvrđivanje i rješavanje sukoba interesa između CKDD-a i člana CKDD-a se bliže utvrđuju Uputstvima.
- 13.3. Ako jedna ili obje strane u sporu ne žele sprovođenje postupka pomirenja ili se povuku iz postupka pomirenja ili zaključe da postupak nije uspješan, sporovi se rješavaju pred nadležnim sudom.
- 13.4. U slučaju pokretanja sudskog postupka ili arbitražnog postupka u rješavanju sporova između članova, član koji je započeo postupak mora odmah da obavijesti CKDD o tome.

III. PRAVILA ZA USLUGE CENTRALNOG REGISTRA

1. Opšte odredbe

- 1.1. Centralni Registar je centralna baza podataka u kojoj se čuvaju i vode:
 - a) podaci o emitentima finansijskog instrumenta;
 - b) podaci o emisijama finansijskog instrumenta;
 - c) podaci o registrovanim vlasnicima;
 - d) podaci o članovima učesnicima koji drže finansijske instrumente kao zastupnici trećih lica;
 - e) podaci o vlasničkim pozicijama, koji uključuju oznaku, količinu finansijskog instrumenta, jesu li pozicije otplaćene ili neotplaćene na osnovu Zakona o svojinskoj i upravljačkoj transformaciji i Zakona o privatizaciji, prava trećih lica koja proizilaze iz tereta na vlasničkim pozicijama, te druge činjenice važne za pravni promet finansijskog instrumenta;
 - f) CFI i FISN kod (oznake finansijskog instrumenta prema međunarodnoj klasifikaciji);
 - g) međunarodni jedinstveni identifikacioni broj (ISIN) finansijskog instrumenta;
 - h) drugi podaci vezani za finansijskog instrumenta.

1.2. Finansijski instrumenti se vode kao vlasničke pozicije na računima u CKDD.

1.3. Količina finansijskog instrumenta i prava i ovlašćenja koja proizilaze iz vlasništva utvrđuju se na osnovu vlasničke pozicije na računu u CKDD.

1.4. Na računima u CKDD otplaćene pozicije vode se odvojeno od neotplaćenih pozicija. Vlasničke pozicije za opterećene, blokirane i zamrznute pozicije vode se odvojeno od slobodnih pozicija. Način na koji se svaka vrsta vlasničke pozicije može koristiti i svrha u koju se može koristiti opisani su ovim Pravilima i Uputstvima.

2. Usluge Centralnog Registra

2.1. CKDD pruža, u okviru usluga Centralnog Registra, sledeće usluge:

- vođenje ukupnog broja emitovanih finansijskih instrumenata, registrovanje emisija finansijskih instrumenata kao i praćenje istorijata emitovanja pojedinih serija iste emisije;
- otvaranje računa emitenta (trezorski račun) za vođenje finansijskih instrumenata emitovanih od strane tog emitenta;
- otvaranje jednog ili više individualnih računa u CKDD za vođenje vlasničkih pozicija stvarnih vlasnika;
- vođenje vlasničkih pozicija na individualnim računima u CKDD;
- upis promjena na vlasničkim pozicijama koje su posledica postupka saldiranja tržišnih i vantržišnih transakcija;
- upis promjena na vlasničkim pozicijama koje su posledica pravnog prenosa – netržišnih transakcija (nasleđe, poklon, itd.);
- sprovođenje postupka preuzimanja u skladu sa Zakonom o preuzimanju privrednih društava;
- upis promjena podataka o vlasnicima računa;
- vođenje podataka o istorijatu transakcija za sve promjene na vlasničkim pozicijama;
- upoređivanje i usklađivanje podataka upisanih u Centralni Registar sa onim koje je dostavio član emitent;
- dostavljanje redovnih izvještaja članovima emitentima o vlasnicima računa i njihovim vlasničkim pozicijama na način i u rokovima određenim Uputstvima;
- dostava mjesečnog izvoda onim vlasnicima računa koji su imali promjene na vlasničkim pozicijama tokom meseca, na njihov zahtjev;
- dostava godišnjeg izvještaja svim vlasnicima računa bez obzira na aktivnosti tokom prethodnih 12 meseci, na njihov zahtjev;
- sprovođenje korporativnih aktivnosti u skladu sa instrukcijama člana emitenta;
- dodjeljivanje određenog broja cifara Međunarodnog jedinstvenog identifikacionog broja (ISIN) finansijskog instrumenta emitenta u skladu sa standardima koje određuje ANNA;
- dodjeljivanje CFI oznake i FISN naziva finansijskom instrumentu prema međunarodnoj klasifikaciji;
- usluga e-račun koja omogućava pregled i preuzimanje izvještaja (izvod o vlasništvu, spisak akcionara, kratka struktura kapitala itd.) preko web portala CKDD-a.
- druge usluge u skladu sa odredbama Pravila i Uputstava.

2.2. Usluge, navedene u prethodnoj tački, smatraju se redovnim uslugama koje CKDD pruža članovima emitentima.

- 2.3. CKDD, uz dozvolu Komisije, pruža sljedeće dodatne usluge članovima emitentima:
- Novčane isplate prinosa iz finansijskih instrumenata,
 - usluga organizovanja glasanja na skupštini akcionara.
- Navedene dodatne usluge se detaljno propisuju Uputstvima.
- 2.4. Član emitent obavještava CKDD o svim korporativnim aktivnostima i statusnim promjenama, odnosno o promjenama okolnosti koje mogu uticati na njegov status člana, elemente finansijskog instrumenta koji je emitovao, kao i na njegovu sposobnost ispunjavanja obaveza.

3. Prihvatljivi finansijski instrumenti

- 3.1. Finansijski instrument postaje prihvatljiv (prihvatljive za upis i vođenje u Centralnom Registru) ako ispunjava sledeće uslove:
- a) Emitent je potpisao Ugovor o članstvu i time postao član emitent CKDD-a;
 - b) Finansijski instrument mora biti izdat u skladu sa ZTK i statutom ili odlukom emitenta;
 - c) Finansijski instrument iste klase daje vlasnicima ista prava.
- 3.2. Članovi emitenti moraju da ispune uslove za prihvatljivost finansijskog instrumenta radi upisa i vođenja u Centralnom Registru.
- 3.3. Usluge koje CKDD pruža za prihvatljive finansijske instrumente utvrđuju se ugovorom između člana emitenta i CKDD-a, Pravilima i Uputstvima.

4. Odbijanje upisa finansijskog instrumenta i obavještenje o odbijanju

- 4.1. CKDD može odbiti upis, prethodno prihvaćenog finansijskog instrumenta ili odbiti da prihvati novi finansijski instrument, ukoliko se postavi pitanje validnosti, zakonitosti ili prenosivosti. Kada CKDD odbije prethodno prihvaćeni finansijski instrument, Centralni Registar treba da obezbijedi re-registrovanje vlasničkih pozicija na ime vlasnika računa u Centralni Registar koji vodi za emitenta.
- 4.2. Ako prihvaćeni finansijski instrument bude odbijen, CKDD obavještava Komisiju i druge relevantne učesnike u razumnom vremenskom periodu prije odbijanja, osim ako CKDD ocijeni da je u njenom interesu ili u interesu njenih članova da odmah odbije prihvaćeni finansijski instrument, u kom slučaju se obavještenje dostavlja što je prije moguće.

5. Zamjenljivost (fungibilnost) finansijskog instrumenta

- 5.1. Finansijski instrument jedne emisije ima iste parametre (ISIN, CFI, simbol trgovine, nominalnu vrijednost, pravo glasa itd.) i čini zamjenljivi (fungibilni) skup finansijskih instrumenata u kojem je svaka jedinica ekvivalentna drugoj.

- 5.2. Dematerijalizovani finansijski instrumenti iste emisije treba da budu neograničeno zamjenljivi (fungibilni), tako da se svaka transakcija može namiriti dostavom bilo kojeg finansijskog instrumenta iz iste emisije i sticaoc ne može da traži pojedinačno određeni finansijski instrument.

6. Računi u CKDD

- 6.1. Račun je elektronski zapis koji vodi CKDD i koji pokazuje trenutne vlasničke pozicije finansijskog instrumenta vlasnika računa. Količina finansijskog instrumenta i prava i ovlašćenja koja proizilaze iz vlasništva su određena vlasničkim pozicijama na računima.
- 6.2. U sistemu CKDD-a se vode sledeće vrste računa finansijskog instrumenta: individualni, zajednički, nominalni račun, zbirni kastodi račun, kastodi račun na ime, zbirni depozitarni račun, dilerski račun, račun pod upravom stranog depozitarija (loro račun), račun CKDD-a (registra) kod stranog depozitarija (nostro račun), omnibus račun i račun Emitenta (trezorski račun).
- 6.3. Kod zbirnih kastodi računa i računa pod upravom stranog depozitarija pravi identitet vlasnika računa je poznat samo članu učesniku, odnosno stranom depozitariju. Vlasničke pozicije vlasnika računa će biti registrovane na ime člana učesnika, odnosno stranog depozitarija, i sadržaće agregatne vlasničke pozicije.
- 6.4. Određivanje pravih vlasnika vlasničkih pozicija koje se vode na zbirnom kastodi računu i računu pod upravom stranog depozitarija u nadležnosti je člana učesnika tj.stranog depozitarija koji je otvorio taj račun.
- 6.5. Vlasničke pozicije na zbirnom kastodi računu i računu pod upravom stranog depozitarija mogu biti slobodne pozicije ili opterećene pozicije. Slobodne pozicije su pozicije finansijskih instrumenata koje stoje na raspolaganju za proces kliringa i saldiranja, dok se opterećene pozicije ne mogu koristiti za proces kliringa i saldiranja.

7. Otvaranje računa u CKDD

- 7.1. Individualni računi finansijskog instrumenta se otvaraju kroz proces konverzije prenosom registra emitenta u Centralni Registar. Individualni računi mogu takođe da se otvore u postupku dobijanja vlasničke pozicije kroz transakciju ili novu emisiju, kao i na zahtjev svakog pravnog ili fizičkog lica koje ispuni uslove u skladu sa ovim Pravilima i Uputstvima.
- 7.2. Zajednički račun se otvara za više lica koji su suvlasnici. Na zajedničkom računu specificiraju se udjeli suvlasnika računa. Samo jedan suvlasnik koji je ujedno i upravljač računa, ima pravo raspolaganja i obavljanja transakcija finansijskog instrumenta koji je pohranjen na zajedničkom računu, uz pisanu saglasnost ostalih suvlasnika, odnosno u skladu sa odgovarajućom odlukom nadležnog organa.
- 7.3. Račun pod upravom stranog depozitarija se otvara u sistemu CKDD-a kao vrsta nominalnog računa, pod uslovima specificiranim posebnim sporazumom.
- 7.4. Članovi učesnici samostalno, korišćenjem aplikativnog softvera CKDD-a, otvaraju račune na ime

(vlasničke) i zbirne kastodi račune koji sadrže vlasničke pozicije za više vlasnika. Vlasnička pozicija će biti registrovana na ime člana učesnika.

- 7.5. Član učesnik CKDD-a koji je otvorio zbirni kastodi račun će djelovati u svojstvu nominalnog vlasnika u skladu sa ugovorom sa stvarnim vlasnicima.
- 7.6. Vlasničke pozicije na zbirnim kastodi računima mogu jedino biti registrovane sa članom učesnikom koji je otvorio zbirni račun. Otvaranjem zbirnog kastodi računa član učesnik je odgovoran za vođenje podračuna koji su neophodni da bi se odredili stvarni vlasnici agregatne pozicije.
- 7.7. Član učesnik samostalno, korišćenjem aplikativnog softvera CKDD-a, otvara zbirne depozitarne račune na kojima se vode vlasničke pozicije klijenta – investicionog fonda, u skladu sa važećom regulativom i prema korisničkim uputstvima.

8. Zatvaranje računa u CKDD

8.1. CKDD može zatvoriti račun finansijskog instrumenta, nakon sprovođenja svih adekvatnih transakcija:

- na zahtjev vlasnika računa;
- u slučaju prestanka postojanja pravnog lica (npr. zaključen stečaj, likvidacija, statusna promjena ili druga činjenica koja dovodi do brisanja pravnog lica u Centralnom Registru Privrednih Subjekata ili drugom registru);
- u slučaju smrti fizičkog lica, na zahtjev nasljednika I na osnovu prateće dokumentacije podnesene CKDD-u

8.2. Račun nije moguće zatvoriti dok su na njemu nalaze finansijski instrumenti ili dok račun učestvuje u nekom pravnom poslu (založno pravo, fiducija i sl.).

8.3. CKDD će zatvoriti račun i kada su istom registrantu otvorena dva ili više individualnih računa i ostaviti otvoren samo jedan individualni račun.

9. Osnivanje vlasničkih pozicija za prihvatljive finansijske instrumente

91. Vlasničke pozicije sa dematerijalizovanim finansijskim instrumentom se registruju u Centralnom Registru, tokom postupka prenosa, kojim se prenose vlasničke pozicije iz registra emitenta u Centralni Registar. Postupkom prenosa se, takođe, prenose sva opterećenja koja su vezana za vlasničku poziciju koja se prenosi.
92. Kao dio postupka prenosa, termini koji se ugovaraju između CKDD-a i emitenta su:
 - a) dan na koji podaci emitenta treba da budu predati na unos u Centralni Registar;
 - b) rok u kojem emitent treba da dostavi podatke CKDD-u;
 - c) rok u kojem je CKDD dužno da obavi prenos podataka emitenta u Centralni Registar i dostavi emitentu izvještaj o prenosu radi provjere;
 - d) rok u kojem je emitent dužan da potvrdi tačnost prenesenih podataka;
 - e) datum od kada se finansijski instrument vodi u Centralnom Registru.

93. Podaci koje emitent dostavi Centralnom Registru u postupku prenosa podataka smatraju se tačnim, istinitim i pravnovaljanim.
94. Prilikom prenosa registra emitenta u Centralni Registar, CKDD će informisati emitenta o prenesenim vlasničkim pozicijama i računima finansijskog instrumenta na koje su te vlasničke pozicije prenesene radi provjere i potvrde od strane emitenta.
95. CKDD ne odgovara za štetu članovima CKDD-a, vlasnicima finansijskog instrumenta ili trećim licima koja nastane na osnovu neistinitih ili netačnih podataka koje je dostavio emitent tokom postupka prenosa podataka. Svaki zahtjev za naknadu štete će se podnijeti protiv emitenta ili lica koje je nezakonito upisano kao vlasnik u vrijeme postupka prenosa podataka.
96. CKDD će otvoriti račun finansijskog instrumenta u Centralnom Registru radi upisa vlasničkih pozicija tokom postupka prenosa, osim ako je račun u CKDD već otvoren za upisanog vlasnika.
97. Kada se vlasnička pozicija prenese iz registra emitenta u Centralni Registar, vlasnik računa na koji je vlasnička pozicija prenesena smatraće se vlasnikom finansijskog instrumenta. Svako lice koje stekne vlasništvo prenosom vlasničke pozicije putem CKDD-a, steklo je stvarno vlasništvo nad finansijskim instrumentom. Svako lice koje tvrdi da ima pravo vlasništva nad finansijskim instrumentom koji nije upisan na njegovom računu u CKDD, mora svoj zahtjev za utvrđivanje vlasništva da uputi emitentu. Emitent je u obavezi da dostavi CKDD-u zvaničan zahtjev sa pratećom potvrdom za ispravku podataka, u skladu sa Uputstvima i odgovoran je za tačnost dostavljenih podataka.
98. U slučaju da obavezni podaci o nekim vlasnicima nijesu dostupni, CKDD po nalogu emitenta može staviti odgovarajuće vlasničke pozicije na jedan račun "nepoznati vlasnici". Čim obavezni podaci (identitet) o vlasniku finansijskog instrumenta budu dostupni emitentu, CKDD će po nalogu emitenta prenijeti odgovarajuću vlasničku poziciju sa računa "nepoznati vlasnici" na račun vlasnika.
99. Način i postupak za osnivanje vlasničke pozicije na računu finansijskog instrumenta utvrđuje se Uputstvima.
- 9.10. Na dan konačnog prihvatanja rezultata prenosa registra emitenta u Centralni Registar od strane CKDD-a i emitenta, Registar emitenta prestaje da važi, a prihvatljivi finansijski instrument zvanično postaje dio Centralnog Registra. Na taj dan emitent i CKDD potpisuju Ugovor o članstvu.
- 9.11. Registar emitenata prestaje da važi danom okončanja postupka Prenosa podataka iz registra emitenta u Centralni Registar. Potvrde i drugi akti emitenata kojima se dokazuje vlasništvo za sve dematerijalizovane vlasničke pozicije prestaju da važe na dan kada finansijski instrument postane dio Centralnog Registra.
- 9.12. Način i postupak otvaranja računa finansijskog instrumenta i otvaranja vlasničkih pozicija u slučaju novih emisija vrši se u skladu sa tačkama 9.1.-9.11. ovog dijela Pravila i Uputstvima.
- 9.13. CKDD može da, privremeno ili trajno, prestane da pruža članovima CKDD-a usluge za pojedine finansijske instrumente:

- a) ako je trgovanje tim finansijskim instrumentom suspendovano;
- b) zbog uslova koji ugrožavaju finansijski integritet CKDD-a;
- c) ako CKDD ne raspolaže operativnim kapacitetima za obavljanje tih usluga.

9.14. Prije prestanka pružanja pojedinih usluga u slučajevima navedenim u ovim Pravilima, CKDD je dužna da o istom obavijesti sve članove CKDD-a.

10. Sticanje vlasništva

- 10.1. Sticanje vlasništva nad finansijskim instrumentom kao i prava i obaveze koje proizilaze iz toga uređene su odredbama ZTK.
- 10.2. Vlasništvo nad finansijskim instrumentom stiče se kao rezultat tržišnih, vantržišnih i netržišnih transakcija. Promjena vlasništva obavlja se prenosom finansijskog instrumenta sa računa prenosioca na račun sticaoca.

11. Prenos dematerijalizovanih finansijskih instrumenata

11.1. Prenos finansijskog instrumenta sprovodi se putem:

- Sistema kliringa i saldiranja (primarna prodaja finansijskih instrumenata, transakcije zaključene na regulisanom tržištu, MTP-u, OTP-u ili van regulisanog tržišta (OTC), MTP-a i OTP-a, uz posredovanje člana učesnika);
- Preknjižavanjem (na osnovu pravnog posla zaključenog van regulisanog tržišta, MTP-a i OTP-a, na osnovu odluke suda, pravni prenosi u skladu sa zakonom).

11.2. Izuzetno, vlasničke pozicije mogu se promijeniti kao rezultat ispravki, a na osnovu dokumentacije dostavljene od emitenta, nadležnih državnih organa i slično, u skladu sa Uputstvom. Emitent je u obavezi da dostavi CKDD-u zahtjev odnosno potvrdu sa ispravkom, u skladu sa Uputstvima, i odgovoran je za tačnost dostavljenih podataka.

11.3. Vlasnik računa može dati nalog CKDD-u za izmjenu ličnih podataka (JMBG, ime, adresa, telefon itd.). Instrukcija o promjeni podataka treba da bude u pismenoj formi uz prateću dokumentaciju propisanu Uputstvima.

12. Promjene na vlasničkim pozicijama koje se sprovode putem kliringa i saldiranja

12.1. Kao dio usluga kliringa i saldiranja, CKDD automatski prima obavještenja od organizatora tržišta, MTP-a, OTP-a ili OTC-a o transakcijama. CKDD izvršava konačan i neopoziv prenos finansijskog instrumenta sa računa prenosioca na račun sticaoca u skladu sa ovim Pravilima i Uputstvima.

12.2. Član učesnik ne može izvršiti niti može tražiti bilo kakve promjene vlasničkih pozicija koje su rezultat trgovanja na regulisanom tržištu i van regulisanog tržišta.

13. Promjene na vlasničkim pozicijama koje se sprovode preknjižavanjem

131. Promjene na vlasničkim pozicijama (poklon, nasljeđivanje, zaloga, fiducija, prenos vlasništva nad finansijskim instrumentom prodatim propisanim metodama u postupku privatizacije, sudska i vansudska poravnanja i druge transakcije u skladu sa zakonom) obavljaju se na osnovu odluke suda ili na osnovu naloga vlasnika računa koji se dokumentuje ugovorima, sudskim rješenjima i drugim aktima, u skladu sa ovim Pravilima i Uputstvima. Ukoliko se dostavlja punomoćje, ono mora biti propisno ovjereno i mora sadržati sve potrebne elemente, u suprotnom će ovlašćeno lice CKDD-a zahtijevati dostavljanje novog.
132. Nalozi za promjene za preknjižavanje su standardizovani prema obliku i sadržaju, propisanim Uputstvima.
133. Član ili individualni vlasnik računa je dužan je da popuni odgovarajući nalog koji se podnosi CKDD-u radi upisa u sistem kako je to navedeno u Uputstvima. Član mora da na sigurnom mjestu čuva izvorne isprave na osnovu kojih se obavlja upis. Član ili individualni vlasnik moraju, na zahtjev CKDD-a, dostaviti ovjerene kopije ili podnijeti na uvid originalne isprave kojim se potvrđuje nalog.
134. CKDD je dužno da, na osnovu naloga koji joj dostavi član u ime vlasnika računa ili vlasnik računa direktno, izvrši upis u skladu sa nalogom na način određen Uputstvima. Izvornu dokumentaciju na osnovu koje se vrši upis CKDD je dužno da čuva na sigurnom.
135. CKDD je dužno da obavi upis promjena podataka na zahtjev vlasnika računa, u skladu sa Pravilima i Uputstvima. CKDD vrši promjenu u skladu sa nalogom i čuva na sigurnom mjestu izvornu dokumentaciju na osnovu koje se vrši upis.
136. CKDD dostavlja izvještaje vlasnicima računa o njihovim vlasničkim pozicijama i promjenama na njima na način i u vrijeme propisano ovim Pravilima i Uputstvima.

14. Založno pravo

141. Vlasnik računa (zalagodavac) može ponuditi vlasničku poziciju zalogoprimcu u svrhu zasnivanja založnog prava.
142. Kada je od CKDD-a zatraženo da upiše založno pravo, podnosilac zahtjeva dostavlja CKDD-u ugovor o zalozi, kao i ispravu kojom potvrđuje prethodni upis založnog prava u nadležnom zvaničnom Registru zaloga, što predstavlja valjanu pravnu osnovu za zasnivanje založnog prava.
143. Založno pravo se upisuje prenosom finansijskog instrumenta na opterećenu poziciju koja podliježe uslovima koji su joj priključeni u trenutku kada je založno pravo upisano.
144. Prava i ovlašćenja koja proizilaze iz zalogom opterećene pozicije raspodjeljuju se u skladu sa uslovima koji su joj bili priključeni u trenutku upisa založnog prava, u skladu sa zakonom.
145. Opterećena pozicija može dobrovoljno prestati sporazumom između zalagodavca i zalogoprimca, kada obezbijedeno potraživanje bude namireno i u drugim slučajevima predviđenim zakonom.

146. Kada je opterećena pozicija prestala, u skladu sa tačkom 14.5., finansijski instrument se vraća na vlasničku poziciju na kojoj su postojale prije zasnivanja založnog prava, uz dostavu isprave kojom se potvrđuje prethodno brisanje založnog prava u nadležnom zvaničnom Registru zaloga, što predstavlja valjanu pravnu osnovu za prestanak založnog prava.
147. CKDD će postupiti u skladu sa odlukom suda ili drugog nadležnog organa o prestanku založene pozicije ili zahtjevu zalogoprimca za prestanak založene pozicije, ako je zahtjev u skladu sa zakonom i prenijeće finansijski instrument u skladu sa uputstvima sadržanim u takvoj odluci ili zahtjevu, na način propisan Uputstvom.
148. Ukoliko se založno pravo stiče na osnovu odluke suda ili drugog nadležnog organa (prethodna mjera, privremena plenidba, rješenje Komisije i dr.), pozicija se ne upisuje kao opterećena, već kao blokirana.

15. Fiducijarni prenos prava svojine finansijskog instrumenta

- 15.1. Vlasnik računa – fiducijarni dužnik, može ponuditi vlasničku poziciju u svrhu zabilježbe fiducijarnog prenosa prava svojine.
- 15.2. Kada se od CKDD-a zatraži da izvrši zabilježbu fiducijarnog prenosa prava svojine na finansijskom instrumentu, CKDD mora utvrditi postojanje pisanog ugovora ili sudske odluke, koja shodno zakonu predstavlja valjanu pravnu osnovu za zabilježbu fiducijarnog prenosa prava svojine i mora voditi i čuvati primjerak takve isprave u svojoj arhivi.
- 15.3. Shodno zakonu i zavisno od sadržaja, isprave koje predstavljaju pravni osnov za zabilježbu fiducijarnog prenosa prava svojine kao i postupak CKDD-a u pogledu vlasničkih pozicija koje postaju predmetom fiducijarnog prenosa prava svojine, utvrđuju se Uputstvima.
- 15.4. Zabilježba o fiducijarnom prenesu prava svojine nad finansijskim instrumentom može dobrovoljno prestati na zahtjev dužnika i uz pristanak povjerioca ili na neki drugi pravno dopušteni način.
- 15.5. Kada je zabilježba o fiducijarnom prenesu prava svojine nad finansijskim instrumentom prestala, vraća se na status vlasničke pozicije koja je postojala prije zabilježbe o fiducijarnom prenosu prava svojine.
- 15.6. CKDD će postupiti po odluci suda ili drugog nadležnog organa o prestanku zabilježbe fiducijarnog prenosa prava svojine.

16. Prinudno izvršenje, privremene mjere i prinudna prodaja finansijskog instrumenta

- 16.1. Upis prinudnog izvršenja, privremenih mjera ili prinudne prodaje finansijskog instrumenta obavlja se, shodno zakonu, prenosom na blokiranu vlasničku poziciju.
- 16.2. Nakon što je vlasnička pozicija blokirana, svi dalji upisi obavljaće se isključivo na osnovu odluke suda ili organa državne uprave koji imaju zakonsko pravo na to.

17. Korporativne aktivnosti

- 17.1. Korporativne aktivnosti uključuju distribucije, kapitalizacije i privilegije koje pripadaju vlasnicima računa na osnovu njihovog vlasništva nad finansijskim instrumentom.
- 17.2. Distributivne korporativne aktivnosti uključuju: obračun i isplatu dividende u novcu, obračun i isplatu dividende u akcijama, obračun i isplatu kamate i glavnice za obveznice, konverziju finansijskog instrumenta i drugo u skladu sa zakonom.
- 17.3. Korporativne aktivnosti u vidu kapitalizacije uključuju: povećanje ili smanjenje kapitala, pripajanje i spajanje privrednih društava, podjele društava, nove emisije finansijskih instrumenata i druge statusne promjene, u skladu sa zakonom.
- 17.4. Korporativne aktivnosti koje se označavaju kao privilegije uključuju: prioritarno pravo sticanja akcija i zamjenjivih obveznica, pravo na dio preostale imovine nakon likvidacije društva i drugo u skladu sa zakonom.
- 17.5. U pogledu onih korporativnih aktivnosti koje se registruju kod CKDD-a, član emitent je dužan da ispuni sve obaveze koje se odnose na potpunu i pravovremenu dostavu podataka, finansijskih instrumenata, novčanih sredstava i drugih materijala koji su određeni Uputstvima.
- 17.6. Korporativne aktivnosti dijele se na one koje se sprovode posredstvom CKDD-a i one koje član emitent samostalno sprovodi. Kada član emitent sam sprovodi korporativne aktivnosti, CKDD mu dostavlja izvještaj o vlasnicima računa i njihovim vlasničkim pozicijama sa stanjem na dan koji je odredio član emitent. Ukoliko za neku korporativnu aktivnost emitent želi koristiti posebne usluge, koje nisu predviđene Uputstvima, a koje su dozvoljene ZTK, vrsta i način obavljanja usluga utvrdiće se posebnim ugovorom sklopljenim u te svrhe.
- 17.7. Kada CKDD za člana emitenta sprovodi određenu korporativnu aktivnost, obaveze CKDD-a utvrđuju se ugovorom između člana emitenta i CKDD, u skladu sa Uputstvima.
- 17.8. Dividende i druga korporativna ovlašćenja dodjeljuju se vlasniku računa. Ako vlasnik računa ujedno nije i stvarni vlasnik finansijskog instrumenta, vlasnik računa obavezan je da proslijedi dividendu i druga ovlašćenja stvarnim vlasnicima finansijskog instrumenta, i CKDD ne odgovara stvarnim vlasnicima ako to vlasnik računa propusti da učini.
- 17.9. CKDD je dužna da sprovede sve naloge člana emitenta u pogledu korporativnih aktivnosti, pod uslovima, na način i u rokovima propisanim Uputstvima.

18. Upis prestanka važenja finansijskog instrumenta u CKDD

- 18.1. Upis prestanka važenja finansijskog instrumenta u CKDD će biti obavljen na osnovu rješenja Komisije za tržište kapitala, Rješenja Centralnog registra privrednih subjekata CG ili druge zakonom prihvaćene javne objave.
- 18.2. Član Emitent izdaje nalog za upis prestanka važenja finansijskog instrumenta zbog korporativne aktivnosti koja je za rezultat imala eliminisanje ili zamjenu svih Vlasničkih pozicija.

18.3. Postupak prestanka važenja finansijskog instrumenta sprovodi CKDD, nakon završetka svih važećih transakcija i nakon ispunjenja svih obaveza koje se odnose na finansijske instrumente, na način i u rokovima propisanim Uputstvima.

19. Suspenzija usluga Centralnog Registra

19.1. Ukoliko član emitent ne izmiruje finansijske obaveze prema CKDD u period od pola godine ili na drugi način u dužem vremenskom periodu krši obaveze predviđene ovim Pravilima, Uputstvima i ugovorom, CKDD privremeno suspenduje člana emitenta.

19.2. Suspenzija člana emitenta podrazumijeva da CKDD neće pružati emitentu usluge iz tačke 2.1. alineja 11, 14 i 17 ovog dijela Pravila niti fakturisati usluge mjesečnog održavanja Centralnog Registra, u periodu trajanja suspenzije.

19.3. Suspenzija člana emitenta se ukida momentom prestanka razloga suspenzije, pod kojim se podrazumijeva trenutak naplate svih dospjelih ili većeg dijela finansijskih potraživanja CKDD, odnosno prestanak drugog razloga za suspenziju.

19.4. Ukidanje suspenzije CKDD sprovodi ponovnom aktivacijom člana emitenta, o čemu CKDD obavještava člana emitenta. CKDD obračunava članu emitentu naknadu za aktivaciju u skladu sa Cjenovnikom.

20. Stečaj člana

20.1. Pokretanjem stečajnog postupka nad članom emitentom, CKDD dodjeljuje emitentu status “u stečaju”, koji podrazumijeva prestanak fakturisanja usluge mjesečnog održavanja Centralnog Registra, do okončanja stečajnog postupka.

20.2. Sve usluge Centralnog Registra, osim one navedene prethodnom tačkom, član emitent koji je u stečaju je dužan platiti CKDD-u u momentu izvršenja.

20.3. Izlaskom člana emitenta iz stečaja ili usvajanjem plana reorganizacije, CKDD članu emitentu briše status “u stečaju” i obavještava ga o nastavku važenja redovnog režima prava i obaveza iz ugovora o članstvu.

IV. PRAVILA ZA USLUGE KLIRINGA I SALDIRANJA

1. Opšte odredbe

1.1. CKDD pruža članovima učesnicima usluge kliringa i saldiranja tržišnih i vantržišnih transakcija u postupku pojedinačnog saldiranja (BIS Model 1) i u postupku ugovornog saldiranja (BIS Model 2).

1.2. Sve transakcije sa finansijskim instrumentom realizovane posredstvom Članova učesnika na ili izvan regulisanog tržišta, MTP i OTP, šalju se elektronskim putem u sistem za kliring i saldiranje

CKDD.

Tržišne I vantržišne transakcije mogu biti transakcije primarne prodaje finansijskog instrumenta i sekundarno trgovanje finansijskim instrumentom.

Primljene tržišne I vantržišne transakcije CKDD dijeli na prihvaćene i neprihvaćene transakcije.

- 1.3. CKDD u proces kliringa i saldiranja uključuje prihvaćene transakcije, pod kojima podrazumijeva tehnički ispravne sekundarne transakcije sa prihvatljivim finansijskim instrumentom. Tehnički neispravne transakcije CKDD tretira kao neprihvaćene transakcije i ne uključuje ih u proces kliringa i saldiranja. Transakcije primarne prodaje finansijskog instrumenta CKDD tretira u skladu sa važećom zakonskom regulativom i shodno Uputstvima. Tržišne I vantržišne transakcije u kojima je, na vlasničkom računu prodavca na poziciji koja je rezervisana u korist Člana učesnika, registrovana manja količina finansijskog instrumenta od trgovane, CKDD tretira kao neprihvaćene transakcije i ne uključuje ih u proces kliringa i saldiranja.
- 1.4. Kliring i saldiranje se obavljaju samo u odnosu na potpuno otplaćene vlasničke pozicije na računima finansijskih instrumenata.
- 1.5. CKDD će svaki finansijski instrument koji upiše u Centralni Registar uključiti u usluge kliringa i saldiranja i o tome će obavijestiti emitenta, operatere regulisanog tržišta, MTP i OTP i sve članove učesnike. U obavještenju CKDD se određuje prvi dan trgovanja nakon kojeg će se prihvaćene transakcije s tim finansijskim instrumentom uključiti u usluge kliringa i saldiranja.
- 1.6. Članovi učesnici i CKDD dužni su da ispune sve obaveze iz prihvaćenih transakcija koje su uključene u sistem kliringa i saldiranja na način i u rokovima utvrđenim ovim Pravilima i Uputstvom.
- 1.7. Članu učesniku koji koristi usluge kliringa i saldiranja CKDD će u svom sistemu:
 - voditi evidenciju novčanih računa koji se koriste pri kliringu i saldiranju;
 - otvoriti omnibus račun - prolazni račun, čija je funkcija realizacija zajedničkih naloga prodaje finansijskog instrumenta;
 - omogućiti otvaranje i drugih računa kada je to potrebno, u skladu sa pravima koja proizilaze iz uloge člana.
- 1.8. Računi iz prethodne tačke se koriste za utvrđivanje prava i obaveza između člana učesnika i CKDD u postupku saldiranja.

2. Transferi finansijskim instrumentom u CKDD koje vrši Član učesnik

- 2.1. Član učesnik ima potpunu odgovornost u vršenju svih transfera finansijskim instrumentom u CKDD, u vezi investicionih usluga za koje posjeduje dozvolu Komisije I shodno potpisanim ugovorima sa klijentom. Član učesnik samostalno obavlja sve pravno tehničke poslove u CKDD s tim u vezi, uz prethodnu verifikaciju vlasnika PIN kodom u poslovima koji tu verifikaciju zahtijevaju u skladu sa ovim Pravilima I Uputstvima.
- 2.2. CKDD vlasniku finansijskog instrumenta dodjeljuje zaštićeni kod (PIN kod), čije preuzimanje

obavlja klijent lično ili lice koje ima pisano ovlaštenje (ovjereno od nadležnog organa) u prostorijama CKDD. CKDD može organizovati podjelu PIN kodova akcionarima posredstvom institucija specijalizovanih za obavljanje distribucije vrijednosnih i drugih pošiljki (lična dostava).

- 2.3. PIN kod sastoji se od osam cifara i u kombinaciji sa registarskim brojem vlasnika, čini neophodan uslov za pristup web portalu CKDD, a verifikaciju pojedinačnog transfera finansijskog instrumenta, iniciranog od strane člana učesnika, izvršice vlasnik po postupku i na način utvrđen Uputstvom.

3. Kliring i saldiranje

- 3.1. Podaci o transakcijama uključuju podatke o mjestu na kojem je sklopljena transakcija (regulisano tržište, MTP, OTP ili van tržišta – OTC), o datumu i vremenu transakcije, o članovima učesnicima – posrednicima kupca i prodavca, o vrsti i količini trgovanih finansijskih instrumenata, jediničnoj cijeni, ukupnoj vrijednosti transakcije, brojevima računa kupca i prodavca.
- 3.2. Podatke o transakcijama CKDD-u dostavlja operater regulisanog tržišta, MTP, OTP ili van tržišta – OTC, istog dana kada je transakcija sklopljena (T+0), u obliku i roku propisanom Uputstvom. Osim u slučaju OTC transakcija, Članovi učesnici ne mogu CKDD-u dostavljati podatke o transakcijama direktno niti mogu od CKDD-a zahtijevati promjenu podataka o transakcijama.
- 3.3. Po prijemu transakcija, CKDD razvrstava transakcije na prihvaćene i neprihvaćene.
- 3.4. Prihvaćene transakcije CKDD smatra konačnim, neotkazivim i nepromjenljivim i uključuje ih u postupak kliringa i saldiranja. Izuzetno od prethodnog stava, CKDD može sprovesti izmjene u pogledu prihvaćene transakcije, privremeno je obustaviti ili je otkazati na osnovu naloga Komisije ili zakonski obavezujuće odluke drugog nadležnog državnog organa.
- 3.5. Prihvaćene transakcije CKDD dalje klasifikuje na one u kojima su potvrđene obligacije od strane članova učesnika – “potvrđene” i na one u kojima obligacije nijesu potvrdili članovi učesnici – “nepotvrđene”. Članovi učesnici koji nijesu potvrdili obligacije dužni su, na T+1, izvršiti potvrđivanje odnosno prihvatanje obligacija iz prihvaćene transakcije, nakon čega se status transakcije mijenja u „potvrđen” na način i u roku bliže utvrđenom Uputstvom.
- 3.6. Neprihvaćene transakcije se razvrstavaju na transakcije primarne prodaje finansijskog instrumenta i tehnički neispravne transakcije za koje se, u skladu sa Uputstvima, bliže određuje konkretan razlog neprihvatanja I primjenjuju eventualne mjere.
- 3.7. Kod transakcija primarne prodaje finansijskog instrumenta prenos vlasništva se vrši u Centralnom Registru, na način opisan u dijelu III tačka 9.1.-9.11. Pravila i Uputstvom.
- 3.8. Pod tehnički neispravnom transakcijom CKDD smatra transakciju u kojoj je naznačen neki neodgovarajući bitan element (polje transakcije). CKDD šalje Pošiljaocu transakcije (regulisano tržište, MTP, OTP ili van tržišta – OTC) izvještaj o neprihvaćenim transakcijama sa navedenim

razlogom neprihvatanja I zahtjevom za ispravkom na način I u roku bliže određenom Uputstvom. Pošiljalac transakcije može, u skladu sa izvještajem iz prethodnog stava, zahtijevati da CKDD sprovede izmjene na dan T+1 u roku i formi bliže određenoj Uputstvom. CKDD će, poslije ispravke tehničkih nedostataka u transakciji, promijeniti status neprihvaćene u prihvaćenu transakciju i uključiti je u postupak kliringa i saldiranja na dan T+1.

Ukoliko Pošiljalac transakcije, na dan T+1, ne pošalje zahtjev za ispravkom neprihvaćene transakcije, status transakcije ostaje neprihvaćen i CKDD je neće uključiti u postupak kliringa i saldiranja, o čemu će obavijestiti Pošiljaoca, Komisiju i članove učesnike koji su učestvovali u transakciji.

39. U slučaju izmjene ili otkazivanja prihvaćene transakcije i u slučaju promjene statusa neprihvaćene u prihvaćenu transakciju, CKDD je dužna da, na dan nastanka promjena, izvrši novi obračun obaveza za saldiranje i o tome obavijesti članove učesnike na koje se odnose izmjene transakcije.

3.10. CKDD, na T+0, određuje koji postupak saldiranja će primijeniti na prihvaćene transakcije. Na prihvaćene transakcije će se primjenjivati postupak ugovornog saldiranja (BIS model 2) ako:

- a) su potvrđene transakcije, tj. članovi učesnici su potvrdili svoje obaveze iz transakcije;
- b) i član učesnik - kupac i član učesnik - prodavac imaju pristup ugovornom saldiranju;
- c) nijesu transakcije plative obveznicama ili drugim finansijskim instrumentom.
- d) pojedinačna vrijednost im je manja od limita određenog tako da ukupna suma neto novčanih dugovanja svih članova učesnika, za pojedini datum saldiranja, ne prelazi 50% vrijednosti ukupnog garantnog fonda. Transakcije koje su sklopljene kao aplikativni poslovi, ukoliko se na strani prodaje ili kupovine ne javlja dilerska uloga i ukoliko ispunjavaju prethodne kriterijume, se saldiraju metodom ugovornog saldiranja, bez vrijednosnog limita.

CKDD će, na T+1, u postupak ugovornog saldiranja uključiti i transakcije:

- kojima je promijenjen status iz „neprihvaćen” u „prihvaćen” na osnovu zahtjeva Pošiljaoca transakcije, ukoliko ispunjavaju kriterijume iz stava 2 ove tačke;
- kojima je promijenjen status iz „nepotvrđen” u „potvrđen” na osnovu potvrde obligacija od strane člana učesnika saldiraoca, ukoliko ispunjavaju kriterijume iz stava 2 ove tačke.

Na prihvaćene transakcije koje ne ispunjavaju uslove za ugovorno saldiranje primjenjuje se postupak pojedinačnog saldiranja (TFT – BIS Model 1).

3.11. Pristup ugovornom saldiranju za transakcije u pogledu svakog pojedinog datuma saldiranja imaju svi članovi učesnici koji su uplatili obračunati iznos u garantni fond.

Svi članovi učesnici imaju pristup pojedinačnom saldiranju.

3.12. CKDD će članovima učesnicima dostaviti detaljan izvještaj o prihvaćenim transakcijama za koje je primijenjeno ugovorno saldiranje. Izvještaj sadrži sve podatke vezane za ove transakcije, uključujući i iznos neto novčane obaveze/potraživanja, likvidnu rezervu, vrijednost dnevnog limita i obaveze dostave finansijskog instrumenta.

3.13. CKDD će članovima učesnicima dostaviti detaljan izvještaj o prihvaćenim transakcijama za koje je primijenjeno pojedinačno saldiranje. Izvještaj sadrži sve podatke vezane za ove transakcije, uključujući i iznos novčane obaveze za člana učesnika – kupca, odnosno obavezu dostave finansijskog instrumenta za člana učesnika - prodavca.

- 3.14. Prema Izvještaju o obavezama po prihvaćenim transakcijama, Član učesnik je dužan da, prilikom uplate, unese poziv na broj cash pool računa CKDD kako bi se izvršilo rasknjižavanje za pojedinačno/ugovorno saldiranje.
- 3.15. Član učesnik je dužan da provjeri tačnost i potpunost svih izvještaja o prihvaćenim transakcijama i, u roku od 24h od realizacije transakcije, obavijesti CKDD ako nije primio izvještaj ili osporava tačnost i potpunost izvještaja.
Smatra se da je član učesnik potvrdio tačnost i potpunost izvještaja ako ih ne ospori do roka navedenog u prethodnom stavu.
Potvrđivanje tačnosti i potpunosti izvještaja obavezuje člana učesnika da ispuni obaveze sadržane u izvještaju, i time se odriče prava na prigovor.
- 3.16. Da bi ispunio obaveze za saldiranje vezane za predaju finansijskog instrumenta, član učesnik mora raspolagati vlasničkom pozicijom računa, na kojoj se nalazi ona količina finansijskog instrumenta koji član učesnik mora predati na osnovu obaveza iz saldiranja.
- 3.17. Saldiranje transakcija je konačan i neopoziv prenos vlasničkih pozicija u skladu sa detaljima iz prihvaćene transakcije, uz istovremeni prenos novčanih sredstava sa novčanog računa CKDD na novčani račun člana učesnika-prodavca, odnosno člana učesnika-netopotražioca.
- 3.18. CKDD realizuje saldiranje pokretanjem nekoliko ciklusa saldiranja između 11:00 i 12:00h na dan T+2 i do tog roka članovi učesnici moraju CKDD-u izmiriti svoje obaveze iz prihvaćenih transakcija.
Izuzetno od prethodnog stava, CKDD pokreće saldiranje i prije ili nakon dana T+2 u slučajevima pojedinačnog saldiranja:
- kada se slože i član učesnik koji zastupa prodavca i član učesnik koji zastupa kupca da saldiranje može biti na određeni datum od momenta prijema transakcije do dana T+2; inicijacija promjene datuma saldiranja se vrši kroz sistem i uz verifikaciju CKDD;
 - kada je došlo do kašnjenja u ispunjenju obligacija ili ako se plaćanje vrši dostavom obveznica koje emitovala Crna Gora.
- 3.19. Novčana prava i obaveze koje se odnose na kliring i saldiranje prihvaćenih transakcija postoje između člana učesnika i njegovih klijenata. CKDD ne snosi odgovornost za tačnost, pravovremenost i potpunost ispunjenja međusobnih novčanih obaveza člana učesnika i njegovih klijenata.

4. Prava i obaveze u postupku ugovornog saldiranja (BIS Model 2)

- 4.1. U postupak ugovornog saldiranja uključuju se potvrđene transakcije člana učesnika, koje ispunjavaju kriterijume iz tačke 3.10. ovog dijela Pravila i kriterijume bliže određene Uputstvom.
- 4.2. CKDD garantuje i članu učesniku-kupcu i članu učesniku-prodavcu da će postupak saldiranja transakcija iz ugovornog saldiranja biti uspješno i u roku okončan.
CKDD ne garantuje za izmirenje novčanih obaveza između člana učesnika i njegovog klijenta, nastalih po osnovu transakcija iz režima ugovornog saldiranja.
Prava i obaveze između članova učesnika iz svake pojedine transakcije ne prestaju i u slučaju kada je transakcija uključena u ugovorno saldiranje.

43. CKDD, za određeni datum saldiranja, obračunava prava i obaveze koje se odnose na predaju finansijskih instrumenata i na novčana plaćanja, i utvrđuje prava i obaveze članova učesnika za ugovorno saldiranje na taj datum saldiranja.
44. Obaveze člana učesnika za transakcije iz ugovornog saldiranja, koje je dužan izmiriti na način i dinamikom utvrđenom Uputstvom, jesu: uplata obračunatog neto novčanog dugovanja na datum saldiranja, obezbjeđenje obračunate likvidne rezerve na dan T+1.
Član učesnik, poslije završetka ugovornog saldiranja transakcija, ima pravo na obračunati iznos neto novčanog potraživanja i na ukupan iznos kupljenih finansijskih instrumenata za taj datum saldiranja.
45. Ukupna novčana dugovanja člana učesnika jednaka su ukupnoj vrijednosti potvrđenih transakcija, uključenih u ugovorno saldiranje, u kojima je on na strani kupovine, za određeni datum saldiranja. Ukupna novčana potraživanja člana učesnika jednaka su ukupnoj vrijednosti potvrđenih transakcija, uključenih u ugovorno saldiranje, u kojima je on na strani prodaje, za određeni datum saldiranja.
Neto novčano dugovanje člana učesnika je pozitivna razlika između njegovih ukupnih novčanih dugovanja i ukupnih novčanih potraživanja, za određeni datum saldiranja. Neto novčano potraživanje člana učesnika je pozitivna razlika između njegovih ukupnih novčanih potraživanja i ukupnih novčanih dugovanja, za određeni datum saldiranja.
Likvidna rezerva je novčani iznos koji član učesnik treba unaprijed obezbijediti CKDD-u, u slučaju da je njegovo neto novčano dugovanje za datum saldiranja iznad određenog nivoa koji CKDD smatra rizičnim. Likvidna rezerva predstavlja pozitivnu razliku između iznosa neto novčanog dugovanja člana učesnika i 20% vrijednosti dijela garantnog fonda, koji se sastoji iz osnovnih uplata svih članova učesnika i dodatne uplate tog člana učesnika. Član učesnik može, CKDD-u, likvidnu rezervu uplatiti u novcu na T+1, ili za iznos likvidne rezerve dostaviti bankarsku garanciju.
Obaveza dostavljanja finansijskih instrumenata se izvršava u bruto iznosu, za određeni datum saldiranja. Član učesnik je dužan dostaviti tačnu vrstu i količinu finansijskih instrumenata koju je i prodao po transakcijama za ugovorno saldiranje, bez obzira da li je iste vrste finansijskih instrumenata i prodavao i kupovao naznačenog datuma.
46. Na datum saldiranja, CKDD u sklopu ugovornog saldiranja prenosi finansijske instrumente na račune kupaca i izvršava isplatu Neto novčanih potraživanja članovima učesnicima kojima je obračunata, u skladu sa ovim pravilima i uputstvom.

5. Garantni fond - utvrđivanje obaveznih uplata i njihove visine

- 5.1. CKDD osniva Garantni fond, radi osiguranja potrebnih novčanih sredstva za ispunjenje neispunjenih novčanih obaveza iz ugovornog saldiranja, bilo da je riječ o privremenom ili trajnom neispunjenju.
- 5.2. Sredstva Garantnog fonda predstavljaju imovinu članova učesnika.
Sredstvima Garantnog fonda članovi učesnici solidarno garantuju za izvršenje neto novčanih obaveza nastalih na osnovu obračuna za ugovorno saldiranje poslova sa finansijskim instrumentima, do visine svojih sredstava uplaćenih u Garantni fond.
Sredstvima Garantnog fonda upravlja CKDD.
- 5.3. Svi članovi učesnici koji trguju prihvatljivim finansijskim instrumentima obavezni su da izvrše uplate u Garantni fond.

Obavezne uplate u Garantni fond su osnovna i dodatna uplata člana učesnika. CKDD može sankcionisati člana učesnika koji, na način i roku predviđenom ovim Pravilima i Uputstvom, ne izvrši obavezne uplate u Garantni fond.

5.4. Osnovna uplata u Garantni fond je iznos koji član učesnik uplaćuje u Garantni fond prilikom prijema u članstvo CKDD i u periodu trajanja članstva.

Osnovna uplata člana učesnika se izračunava na bazi prosječnih dnevnih vrijednosti neto novčanih obaveza, koje proističu iz prihvaćenih transakcija svih članova učesnika uključenih u ugovorno saldiranje u prethodnoj godini, s tim što vrijednost osnovne uplate ne može biti manja od 1% vrijednosti zakonom propisanog minimalnog osnivačkog kapitala za obavljanje poslova izvršenja naloga za račun klijenta u vezi sa zaključenjem ugovora za kupovinu ili prodaju finansijskih instrumenata za račun klijenta.

5.5. Iznos osnovne uplate se izračunava pomoću sljedeće formule:

$$OU = ((St-1 * Pt-1) / \check{C}) * 2$$

pri čemu je :

OU = osnovna uplata

St-1 = prosječne obaveze svih članova učesnika iz prethodne godine,

Pt-1 = prosječni udio članova učesnika neto dužnika u odnosu na sve članove učesnike u prošloj godini

Č = broj članova učesnika

2 = zbog ciklusa saldiranja (T+2)

5.6. Visina osnovne uplate određuje se jednom godišnje, najkasnije u roku 30 dana po isteku kalendarske godine.

Iznos osnovne uplate je jednak za sve članove učesnike, uplaćuje se po ulozi za koju imaju dozvolu Komisije i u roku od 5 radnih dana od prijema obavještenja o visini osnovne uplate.

5.7. Novčana sredstva osnovne uplate CKDD drži deponovana na posebnom podračunu računa kod CBCG koji se koristi za saldiranje transakcija – *cash pool* račun.

5.8. Dodatna uplata u Garantni fond je iznos koji je član učesnik obavezan uplatiti u Garantni fond radi prilagođavanja i amortizacije rizika nastalog povećanjem obima transakcija u kliringu I saldiranju za toga člana učesnika u prethodnom mjesecu, za svaku ulogu pojedinačno za koju član ima dozvolu Komisije.

5.9. CKDD određuje iznose dodatnih uplata u Garantni fond na osnovu sljedeće relacije:

$$DU = P * D - OU$$

pri čemu je:

DU = dodatna uplata

P - prosječna dnevna vrijednost neto novčanih obaveza člana učesnika u prethodnom mjesecu D

- broj dana u prethodnom mjesecu, kada je član učesnik imao neto novčane obaveze, podijeljen sa brojem dana poslovanja u prethodnom mjesecu

OU - osnovna uplata pojedinog člana u Garantni fond

- 5.10. CKDD izračunava iznos dodatne uplate mjesečno, za period od prvog do posljednjeg dana u mjesecu, dok se obračun dostavlja članu učesniku do 5-tog u tekućem mjesecu.
Član učesnik može najviše 50% njegove obračunate dodatne uplate platiti prvoklasnom bankarskom garancijom, sa rokom važenja najmanje do kraja obračunskog perioda.
- 5.11. Ako je obračunata dodatna uplata za člana učesnika pozitivna vrijednost, član učesnik je dužan platiti izračunati iznos na namjenski račun CKDD sljedećeg radnog dana od dana dostavljanja obračuna.
Ukoliko je iznos novoobračunate dodatne uplate veći od iznosa dodatne uplate iz prethodnog mjeseca, razlika sredstava se uplaćuje na poseban račun CKDD, najkasnije sljedećeg radnog dana u tekućem mjesecu.
Ukoliko je, pak, iznos novoobračunate dodatne uplate manji od iznosa dodatne uplate iz prethodnog mjeseca, razlika sredstava se vraća uplatiocu najkasnije sljedećeg radnog dana u tekućem mjesecu.
Član učesnik je dužan da dostavi CKDD-u adekvatnu bankarsku garanciju, sljedećeg radnog dana po dostavljanju obračuna dodatne uplate, ukoliko dio dodatne uplate obezbjeđuje bankarskom garancijom.
- 5.12. Novčana sredstva dodatne uplate CKDD drži deponovana na posebnom podračunu računa kod CBCG koji se koristi za saldiranje transakcija – *cash pool* račun.
- 5.13. CKDD koristi sredstva Garantnog fonda za solidarno izmirenje neto novčanog dugovanja člana učesnika iz ugovornog saldiranja, ako ga isti nije u roku izmirio.
Izuzetno, na zahtjev člana učesnika, CKDD može iskoristiti njegova sredstva iz Garantnog fonda preknjižavanjem za privremeno pokriće njegovih obaveza u slučajevima privremenog kašnjenja uplate novčanih obaveza člana koja je uzrokovana sistemom funkcionisanja platnog prometa CBCG, do momenta prispijeća novčanih sredstava.

6. Prava i obaveze u postupku pojedinačnog saldiranja (BIS Model 1)

- 6.1. CKDD pruža članovima učesnicima usluge pojedinačnog saldiranja za prihvaćene transakcije.
- 6.2. Član učesnik koji kupuje finansijske instrumente putem transakcije na koju se primjenjuje pojedinačno saldiranje, mora CKDD-u platiti novčane obaveze do datuma saldiranja po dinamici utvrđenoj Uputstvom.
Ukoliko se plaćanje kupljenih finansijskih instrumenata, u skladu sa zakonskim propisima, izvršava dostavom obveznica koje je emitovala Crna Gora ili drugih finansijskih instrumenata, član učesnik vrši rezervaciju obveznica odnosno finansijskih instrumenata, u roku i na način bliže opisan Uputstvom.
- 6.3. Član učesnik koji prodaje finansijske instrumente putem transakcije na koju se primjenjuje pojedinačno saldiranje, mora osigurati da su na datum trgovanja registrovani finansijski instrumenti na računu vlasnika, na poziciji registrovanoj u korist člana učesnika koji je alocirao transakciju.
- 6.4. CKDD će na datum saldiranja sa pozicije računa finansijskih instrumenata kojeg je odredio član učesnik- prodavac prenijeti na račun kojeg je odredio član učesnik-kupac onu količinu finansijskih instrumenata koji je ugovoren transakcijom, ako je na određenom računu odgovarajući broj

finansijskih instrumenata bio rezervisan s članom učesnikom-prodavcem i ako je CKDD primila uplatu od člana učesnika- kupca. Kao kontra radnju, CKDD će na datum saldiranja prenijeti novčana sredstva sa svog računa za saldiranje (cash pool) na račun za saldiranje člana učesnika-prodavca.

- 6.5. Ukoliko na datum saldiranja ne budu ispunjeni uslovi za saldiranje neke transakcije iz režima pojedinačnog saldiranja, član učesnik koji je uzrokovao nemogućnost saldiranja dužan je da ispuni svoje obaveze i omogući izvršenje saldiranja.

Ako je saldiranje onemogućeno uslijed neuplaćivanja novca, član učesnik koji zastupa kupca dužan je da na dan projektovanog saldiranja najkasnije do 15h, iz sopstvenih sredstava uplatiti nedostajuća novčana sredstva. Ovakve transakcije se saldiraju narednog dana u 10h uz posebnu naknadu utvrđenu Cjenovnikom.

CKDD će, o slučajevima iz prethodnih stavova ove tačke, promptno obavijestiti Komisiju i relevantne članove učesnike.

- 6.6. CKDD ne nudi bilo koji oblik garancije za pojedinačno saldiranje.
Član učesnik je odgovoran za ispunjenje obaveza iz pojedinačnog saldiranja.

7. Računi kod Banke za saldiranje

- 7.1. CKDD otvara namjenski račun za saldiranje kod Banke za saldiranje – CBCG ili druge banke odabrane u skladu sa važećim propisima.

Na posebnim podračunima računa za saldiranje se vode i uplate članova učesnika u Garantni fond, kao i ugovorne kazne po osnovu aktivacije sredstava Garantnog fonda.

CKDD evidentira, na računu za saldiranje, prenose novčanih sredstava od i do člana učesnika po osnovu saldiranja transakcija i po osnovu uplata/isplata u Garantni fond.

- 7.2. Svaki član učesnik je dužan da otvori poseban bankarski račun za saldiranje za svaku ulogu koju ima u sistemu CKDD, a u svrhu transfera novca prema i od CKDD po osnovu saldiranja i Garantnog fonda.

8. Default pravila za kliring i saldiranje

- 8.1. Član učesnik koji, u rokovima utvrđenim ovim Pravilima i Uputstvom, ne uplati CKDD-u svoje neto novčano dugovanje iz ugovornog saldiranja imaće negativno stanje na računu za novčane transakcije u ugovornom saldiranju.

- 8.2. U slučaju iz tačke 8.1. ovog dijela pravila, CKDD pokreće proceduru aktiviranja Garantnog fonda koja podrazumijeva da CKDD, na datum saldiranja, izmiruje neto novčano dugovanje člana učesnika koristeći sredstva Garantnog fonda.

Neizmireno neto novčano dugovanje se izvršava najprije do visine osnovne i dodatne uplate u Garantni fond člana učesnika koji nije ispunio obaveze za ugovorno saldiranje. Ako uplaćena sredstva u Garantni fond ovog člana učesnika nijesu dovoljna za izvršenje njegovih neto novčanih obaveza, onda se razlika namiruje srazmjerno visini uplata ostalih članova učesnika u Garantni fond. Sredstva ostalih članova učesnika se povlače iz Garantnog fonda po principu prioriteta osnovnih uplata, zatim novčanih dodatnih uplata i na kraju aktiviranja bankarskih garancija.

- 8.3. Član učesnik, koji na datum saldiranja nije uplatio iznos neto novčanog dugovanja na namjenski

račun CKDD, tj. za koga je CKDD ispunila novčane obaveze iz sredstava Garantnog fonda, obavezan je vratiti u Garantni fond iznos koji je povučen iz Garantnog fonda, uvećan za iznos novčane naknade predviđene ugovorom.

Član učesnik je obavezan izvršiti uplatu iz prethodnog stava, najkasnije sljedećeg radnog dana od dana korištenja sredstava Garantnog fonda. Novčana sredstva koja član učesnik uplati u Garantni fond alociraju se tako što se prvo namiruju novčana sredstva koja su korišćena iz Garantnog fonda. Preostali iznos novčane naknade uplaćuje se u Garantni fond i za taj iznos se podjednako uvećava osnovna uplata svih članova učesnika.

Ukoliko član učesnik ne izvrši uplatu u Garantni fond, biće mu izrečena mjera suspenzije za kliring I saldiranje i CKDD će pokrenuti zakonom predviđene radnje za namirenje ovih potraživanja sudskim putem.

- 8.4. Ukoliko dođe do ekstremnog „pražnjenja“ Garantnog fonda usljed neizmirenja novčanih obaveza jednog ili više članova učesnika, CKDD može promijeniti obračun već uključenih transakcija u postupak ugovornog saldiranja tako što će određene transakcije uključiti u postupak pojedinačnog saldiranja, čime se ostvaruje načelo proporcionalne garancije. CKDD će istovremeno sastaviti nove izvještaje za saldiranje koje će proslijediti svim članovima učesnicima do 16h istog dana.
- 8.5. U slučaju da član učesnik nije, u roku utvrđenom ovim Pravilima i Uputstvom, obezbijedio iznos njemu obračunate likvidne rezerve, CKDD mu može obračunati iznos novčane naknade predviđene ugovorom i tako uplaćena sredstva će rasporediti u Garantni fond tako što će povećati iznos osnovnih uplata svih članova učesnika.
- 8.6. Tehnički neispravna transakcija, kojoj, i nakon T+1, status u CKDD ostane „neprihvaćen“, se ne uključuje u postupak kliringa i saldiranja. Uvidom u izvještaj Pošiljaoca transakcije, CKDD utvrđuje koji član učesnik je uzrokovao neprihvatanje transakcije i izriče mu mjeru suspenzije za kliring I saldiranje.
Suspenzija iz prethodnog stava traje do momenta kada član učesnik uplati novčani iznos utvrđen ugovorom. Ovaj iznos CKDD će doznačiti Članu učesniku iz „neprihvaćene“ transakcije koji je uredno ispunio kriterijume prihvatljivosti.
- 8.7. Ukoliko član učesnik, shodno ovim Pravilima i Uputstvu, ne izmiri svoje obaveze za transakciju iz pojedinačnog saldiranja, ovakva transakcija se klasifikuje kao „nesaldirana“ transakcija. CKDD će, članu učesniku koji je uzrokovao nesaldiranje transakcije, izreći mjeru suspenzije za kliring I saldiranje, osim za uplatu nedostajućih novčanih sredstava.
Za sredstva (novac) kojima je druga strana, član učesnik u „nesaldiranim“ transakcijama, uredno izmirila obaveze za saldiranje, CKDD će sljedećeg dana od dana projektovanog saldiranja tražiti izjašnjenje oštećene strane, koje mora biti potpisano od strane oštećenog klijenta, potpisano i ovjereno pečatom člana učesnika i dostavljeno CKDD-u posredstvom člana učesnika oštećene strane.
Ukoliko se oštećena strana, klijent-stvarni ili nominalni vlasnik računa, izjasni da se „nesaldirana“ transakcija može povući iz sistema kliringa i saldiranja, CKDD će predmetnu transakciju povući i vratiti sredstva članu učesniku koji zastupa oštećenog klijenta. U ovom slučaju, suspenzija člana učesnika koji nije ispunio obaveze za saldiranje se ukida momentom kad suspendovani član učesnik uplati novčani iznos utvrđen ugovorom. Ovaj iznos CKDD će doznačiti Članu učesniku iz „nesaldirane“ transakcije koji je uredno ispunio obaveze za saldiranje.

Ukoliko se oštećena strana, klijent-stvarni ili nominalni vlasnik računa, izjasni da „nesaldirana“ transakcija ostane u sistemu kliringa i saldiranja, CKDD će zadržati doznačena sredstva, a predmetna transakcija ostaje u sistemu dok suspendovani član učesnik ne izmiri obaveze za saldiranje. Oštećeni klijent može, naknadno, drugačije da se izjasni, u kom slučaju se primjenjuju odredbe prethodnog stava. Ukoliko transakcija nije povučena na zahtjev oštećenog klijenta, a momentom izmirenja obaveza za saldiranje od strane suspendovanog člana učesnika, CKDD će izvršiti saldiranje predmetne transakcije i ukinuti mu suspenziju.

- 8.8. Za sve prihvaćene transakcije iz režima pojedinačnog saldiranja koje su primljene kao „nepotvrđene“, a strana koja je dužna potvrditi prihvatanje obligacija nije to uradila na način i u roku predviđenom ovim Pravilima i Uputstvom, CKDD će pokrenuti proceduru prinudnog potvrđivanja.

U sklopu procedure prinudnog potvrđivanja CKDD će od člana učesnika, koji je prema broju računa u transakciji označen kao učesnik saldiralac, zahtijevati pisano obrazloženje zašto nije potvrdio obligacije.

Član učesnik izvršilac koji je realizovao transakciju dužan je, u sklopu procedure prinudnog potvrđivanja, CKDD-u dostaviti dokument na osnovu kojeg je odradio posao – nalog kupovine/prodaje. Nalog kupovine/prodaje koji dostavlja član učesnik izvršilac mora biti potpisan od strane klijenta, ovjeren i potpisan od strane člana učesnika izvršioca, i ovjeren i potpisan od strane člana učesnika saldiraoca. Svojom ovjerom naloga, član učesnik saldiralac (kastodi ili depozitar) garantuje da klijent-stvarni vlasnik posjeduje sredstva na osnovu kojih su stvoreni uslovi za realizaciju transakcije i time vrši dodatnu verifikaciju potencijalnih obligacija.

Ukoliko član učesnik izvršilac dostavi CKDD-u nalog kupovine/prodaje ovjeren od svih relevantnih strana (klijent-stvarni vlasnik, član učesnik izvršilac i član učesnik saldiralac), CKDD nalaže članu učesniku saldiraocu da bezuslovno potvrdi obligacije po predmetnoj transakciji. Ukoliko član učesnik saldiralac i dalje odbije da potvrdi obligacije, biće suspendovan iz članstva CKDD. Status „nepotvrđenih“ transakcija na T+2 prelazi u „nesaldirane“, tako da se suspenzija člana učesnika saldiraoca i status ovih transakcija rješavaju shodno tački 8.7. ovog dijela Pravila.

Ukoliko član učesnik izvršilac dostavi CKDD-u nalog kupovine/prodaje koji nije ovjeren od strane člana učesnika saldiraoca, CKDD nalaže članu učesniku izvršiocu da on bezuslovno izvrši obaveze za saldiranje predmetne transakcije. U sklopu toga, član učesnik izvršilac je dužan promijeniti broj računa klijenta u račun tog istog klijenta koji će biti rezervisan kod člana učesnika izvršioca (a ne saldiraoca) i izvršiti sve dalje radnje-obligacije neophodne za saldiranje transakcije shodno ovim Pravilima i Uputstvu. Ukoliko član učesnik izvršilac odbije da izvrši obaveze za saldiranje ovakvih transakcija, biće suspendovan iz članstva CKDD. Status „nepotvrđenih“ transakcija na T+2 prelazi u „nesaldirane“, tako da se suspenzija člana učesnika izvršioca i status ovih transakcija rješavaju shodno tački 8.7. ovog dijela Pravila.

- 8.9. Ukoliko se suspenzija i status „neprihvaćenih“, „nesaldiranih“ i „nepotvrđenih“ transakcija ne riješi na način opisan u tačkama 8.6., 8.7. i 8.8. ovog dijela Pravila, CKDD prihvata rješenje spora bez njenog učešća, na osnovu:

- pravosnažne sudske presude;
- zakonski ovjerenog sporazuma o vansudskom poravnanju (predmet navedenog sporazuma o vansudskom poravnanju mora biti transakcija/e usljed koje je izrečena mjera suspenzije, odnosno obligacije koje iz nje proizilaze. Kao jedna od strana potpisnica mora se javiti klijent-stvarni ili nominalni vlasnik računa, koji je direktno oštećen neprihvatanjem,

nesaldiranjem ili nepotvrđivanjem transakcije).

U slučaju rješenja spora bez učešća CKDD, a momentom dostave jednog od traženih dokumenata iz prethodnog stava, CKDD ukida suspenziju članu učesniku. Istovremeno, CKDD povlači iz svog sistema sporne transakcije i vraća zadržana sredstva članu učesniku koji je uredno i u roku izmirio svoje obaveze za saldiranje, ukoliko to nije urađeno ranije na zahtjev oštećenog klijenta.

8.10. CKDD će, u sklopu svog izvještaja o poslovanju, prikazati sve default-ne transakcije uz pismeno obrazloženje njihovog statusa.

8.11. O svim aktivnostima i mjerama preduzetim u sklopu *default* procedura CKDD će promptno obavijestiti Komisiju, Pošiljaoca transakcije i relevantne članove učesnike.

V. ODGOVORNOST

- 1.1. CKDD je odgovorna za bilo koji gubitak u onoj mjeri u kojoj je gubitak prouzrokovan neodgovornošću, prevarom ili kriminalnim djelom rukovodilaca ili zaposlenih u CKDD. Ni u kom slučaju CKDD ne odgovara za optužbe koje se odnose na vlasnička prava nad finansijskim instrumentima ili za neodgovarajuću praksu koja se odnosi na kupovinu ili prodaju finansijskih instrumenata od strane članova, ili optužbi koje su rezultat svih drugih netačnih ili nepotpunih instrukcija koje se primaju od člana ili vlasnika.
- 1.2. CKDD ne nudi nikakvu garanciju za saldiranja po osnovu pojedinačnog saldiranja. Svaki propust kod dostave finansijskih instrumenata ili isplate novca u pojedinačnom saldiranju rješava se između samih učesnika u transakciji.

VI. NAKNADA ŠTETE

- 1.1. Svaki član treba da nadoknadi štetu CKDD-u za gubitak ili prouzrokovane troškove, uključujući oporezivanje, tužbe trećih lica i ostale troškove koji se odnose na finansijske instrumente na računu člana ili su rezultat nemarnosti, propusta, greške, pogrešnog predstavljanja ili prevare od strane člana, njegovih rukovodilaca, zaposlenih ili agenata.

VII. IZMJENE I DOPUNE PRAVILA

- 1.1. Izmjene i dopune Pravila donosi Odbor direktora CKDD.
- 1.2. CKDD objavljuje na internet stranici Izmjene i dopune Pravila, nakon dobijene saglasnosti Komisije.
- 1.3. U postupku donošenja izmjena i dopuna CKDD je dužna, koliko je moguće, da prihvati primjedbe i prijedloge članova, i da se pismeno izjasni o razlozima zbog kojih pojedine primjedbe i predlozi nisu uvaženi.

VIII. OBAVJEŠTAVANJA

11. Ako ovim Pravilima nije drugačije određeno, sva obavještenja od strane CKDD članovima mogu biti usmena ili pisana, predana lično ili putem pošte, elektronskim putem, telefonom ili telefaksom ili prenosom podataka putem računara. Smatra se da su obavještenja data u trenutku kada su primljena. U slučaju obavještenja putem pošte na onu adresu koju je član posljednju naveo kao svoju adresu, smatra da je član primio obavještenje, u roku od dva radna dana od dana predaje pošti. U slučaju lične predaje na adresu člana, obavještenje će se smatrati primljenim u trenutku dostave. U slučaju obavještenja člana elektronskim putem, telefonom, telefaksom, odnosno kod druge neposredne komunikacije, smatra se da je član odmah primio obavještenje od CKDD-a.
12. Osim ako je drugačije određeno ovim Pravilima, sva obavještenja članova prema CKDD-u moraju biti u pisanom obliku, i dostavljena lično, putem pošte, elektronskim putem ili putem telefaksa na adresu i broj telefaksa (ili na drugu adresu ili broj o kojima će CKDD blagovremeno obavijestiti članove).
Adresa CKDD je:
Centralno klirinško depozitarno društvo a.d.
Novaka Miloševa bb
81000 Podgorica
Crna Gora
telefon: +382.(0)20.231.753
telefaks: +382.(0)20.231.754
e-mail: cda@t-com.me
web: www.cda.me
13. Smatraće se da su, obavještenja članova CKDD-u data, u trenutku kada ih je CKDD primila.

IX. PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

- 1.1 Odredbe ovih Pravila kojima se definiše suspenzija usluga Centralnog Registra i stečaj člana primjenjivaće se shodno na postojeće pasivne emitentske statuse.
- 1.2 Svi postojeći ugovori između CKDD I članova ostaju na snazi, uz shodnu primjenu ugovornih odredbi u skladu sa ZTK.
- 1.3 Danom stupanja na snagu ovih Pravila prestaju da važe Pravila CDA ("Sl.list Crne Gore" br. 40/12, 52/14).
- 1.4 Ova Pravila stupaju na snagu osmog dana od dana objavljivanja u Službenom listu Crne Gore, nakon prethodno dobijene saglasnosti Komisije, kad će biti objavljena na internet stranici CKDD.

Broj: 06-479

Podgorica, 12.12.2018.godine

Predsjednica Odbora direktora

Marina Perović, s.r.